

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBITELJI, BRANITELJA I MEĐUGENERACIJSKE SOLIDARNOSTI

PRIJEDLOG ZAKONA O RODILJNIM I RODITELJSKIM POTPORAMA
S KONAČNIM PRIJEDLOGOM ZAKONA

Zagreb, svibanj 2008.

PRIJEDLOG ZAKONA O RODILJNIM I RODITELJSKIM POTPORAMA

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje ovog Zakona temelji se na odredbama članka 2. stavka 4., podstavak 1. Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj 56/90., 135/97., 113/00. i 28/01.).

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI OVIM ZAKONOM TE POSLJEDICE KOJE ĆE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI

1. Ocjena stanja

Ustavnim se odredbama Republika Hrvatska opredijelila za osobitu zaštitu materinstva, djece i mladeži te za stvaranje socijalnih, kulturnih, odgojnih, materijalnih i drugih uvjeta kojima se promiče ostvarivanje prava na dostojan život, a osobita pozornost poklanja se i zaštiti majki na radu. Odgovornost za skrb o djeci i njihovoj dobrobiti je ustavno pravo i dužnost roditelja, ali i obveza društva u osiguranju preduvjeta za kvalitetniji razvoj djece.

Država različitim mjerama u području obiteljske, populacijske, zdravstvene, porezne i gospodarske politike osnažuje obitelj u ispunjavanju njezine jedinstvene društvene uloge te pruža potporu skrbi o djeci, a sve s ciljem poticanja brojnijeg potomstva. U dijelu opće socijalne politike, obiteljska i populacijska politika kroz sustav obiteljskih potpora ima svrhu izravnog pružanja materijalne pomoći obitelji u njezi, podizanju i odgoju djece do određenih godina njihova života. Potrebno je reći da neizostavni dio potpora obitelji u podizanju i odgoju djece čine vrijeme koje osigurava roditelju da sudjeluje u odrastanju djeteta te usluge (servisi) namijenjene obitelji s malom djecom. Osigurano vremensko razdoblje za dopust ili poštedu od rada prije rođenja i poslije rođenja djeteta, tijekom njegove dojenačke dobi i odrastanja te za to vrijeme osigurana socijalna sigurnost kroz naknadu plaće ili novčane naknade ima značajno mjesto u sustavu socijalne sigurnosti obitelji. Društva koja poklanjaju obitelji dužnu pozornost kroz svoj pravni i financijski sustav osiguravaju roditeljima primjereno vrijeme i socijalnu sigurnost te su ova prava postala općim pravom koje se ostvaruje prema nacionalnim propisima. Ova prava ulaze i u kontekst šire socijalne politike, a u užem pogledu su neizostavan dio obiteljske politike i politike prema djeci, kao i temeljnih socijalnih prava iz rada.

U novije vrijeme, sustav obiteljskih potpora u Republici Hrvatskoj osnažen je 1996. godine donošenjem Nacionalnog programa demografskog razvitka kojim su postavljeni temelji nove obiteljske politike. Donošenje ovog dokumenta i prijedlozi mjera usmjereni prema obitelji imali su za cilj jačanje društvene uloge obitelji i poticanje stvaranja potomstva, osobito brojnijeg. Ovaj dokument odrazio se i na hrvatsko radno, socijalno i obiteljsko zakonodavstvo. Tako je novim Zakonom o radu („Narodne novine“, broj 38/95., 54/95., 64/95., 17/01., 82/01., 114/03. i 30/04.), koji je stupio na snagu 1. siječnja 1996. godine, posebno poglavlje namijenjeno zaštiti majčinstva. Ovim Zakonom propisan je roditeljski dopust za zaposlene majke do prve godine života djeteta, a za majke koje su rodile blizance, treće i svako naredno dijete do treće godine života djeteta, uvedeno je i pravo majke na stanku za dojenje, pravo na rad u skraćenom radnom vremenu radi pojačane njege djeteta do treće godine života djeteta, pravo na neplaćeni dopust do treće godine života djeteta, pravo roditelja djeteta s teškoćama u razvoju na dopust ili na rad u skraćenom radnom vremenu do sedme godine života djeteta te pravo na rad u skraćenom radnom vremenu roditelja djeteta s teškoćama u razvoju i nakon navedene dobi. Zakon je propisao mogućnost korištenja prava oca djeteta na roditeljski dopust po isteku obveznog roditeljskog dopusta, odnosno poslije šestog mjeseca života djeteta. Zakonom o radu propisano je i pravo na posvojiteljski dopust i prava skrbnika, a posebna pozornost poklonjena je također zaštiti zaposlene trudnice i majke do treće godine života djeteta.

Donošenjem Zakona o roditeljskom dopustu majki koje obavljaju samostalnu djelatnost i nezaposlenih majki („Narodne novine“, broj 24/96., 109/97., 82/01. i 30/04.) učinjen je dodatan iskorak u pravcu stvaranja čvršćih osnova za razvoj obiteljske politike u Hrvatskoj. Na osnovi ovog Zakona pravo na roditeljski dopust i roditeljsku naknadu prošireno je na majke koje obavljaju neku od samostalnih djelatnosti, bave se obrtom i slično te na nezaposlene majke. Prema odredbama ovog Zakona majka koja obavlja samostalnu profesionalnu djelatnost, obrtnica, poljoprivrednica ili majka

koja obavlja drugu djelatnost, a na osnovi svoga rada osigurana je mirovinskim, invalidskim i zdravstvenim osiguranjem ima pravo na roditeljni dopust i na naknadu pod jednakim uvjetima kao majka koja ovo pravo ostvaruje prema propisima o radu.

Ovim Zakonom pravo na roditeljni dopust i naknadu do treće godine života priznato je i nezaposlenoj majci koja rodi blizance, treće i svako naredno dijete. Izmjenama i dopunama ovog Zakona 1997. godine dodatno su propisani uvjeti pod kojima nezaposlena majka može ostvariti pravo na roditeljni dopust i naknadu. Temeljem novih odredbi Zakona o roditeljnog dopustu majki koje obavljaju samostalnu djelatnost i nezaposlenih majki, nezaposlena majka mogla je ostvariti pravo na roditeljni dopust i naknadu pod uvjetom da ima hrvatsko državljanstvo te da do dana podnošenja zahtjeva za roditeljni dopust ima neprekidno prebivalište u Republici Hrvatskoj najmanje tri godine. Ovim Zakonom pravo na korištenje roditeljnog dopusta prošireno je i na majku korisnicu mirovine, uz pravo na roditeljnu naknadu ukoliko mirovina iznosi manje od iznosa roditeljne naknade.

Međutim, ovim Zakonom majke koje obavljaju samostalnu djelatnost i nezaposlene majke nisu bile u cijelosti izjednačene s pravima majki/roditelja zaposlenih po propisima o radu. Ostala su otvorena pitanja posvojiteljskog dopusta, rada u skraćenom radnom vremenu, dopusta radi njege djeteta do treće godine života djeteta, dopusta ili rada u skraćenom radnom vremenu do sedme godine života djeteta i prava skrbnika.

Provedbi mjera iz Nacionalnog programa demografskog razvitka potrebno je pribrojiti i donošenje novog Obiteljskog zakona 1998. godine te Zakona o dječjem doplatku 1999. godine, temeljem kojeg je pravo na doplatku postalo opće pravo roditelja s uzdržavanom djecom bez obzira na njihov radnopravni položaj.

U prvim godinama ovog desetljeća ukupan sustav potpora obitelji, pa tako i potpora s naslova roditeljnih dopusta i naknada, podvrgnut je oštrom smanjenju prava korisnika. Restriktivne mjere iz 2001. godine bile su snažan udarac promicanim i općeprihvaćenim mjerama obiteljske politike.

Izmjenama i dopunama Zakona o radu i Zakona o roditeljnog dopustu majki koje obavljaju samostalnu djelatnost pravo na roditeljni dopust majke/roditelja do treće godine života djeteta skraćeno je s tri na dvije godine, a usto su znatno smanjeni i iznosi novčanih naknada za vrijeme korištenja prava na roditeljni dopust. Slično se dogodilo i s pravima korisnika doplatka za djecu. Ovim su restriktivnim mjerama osobito bile pogođene nezaposlene majke, budući da su postavljeni stroži uvjeti za ostvarivanje prava na roditeljni dopust. Prema novim odredbama iz Zakona o roditeljnog dopustu majki koje obavljaju samostalnu djelatnost i nezaposlenih majki, nezaposlena majka mogla je ostvariti pravo na roditeljni dopust pod uvjetom da se vodi u evidenciji nezaposlenih osoba Hrvatskog zavoda za zapošljavanje najmanje neprekidno 12 mjeseci koji prethode porodu djeteta za koje se ostvaruje pravo ili ako se u evidenciju nezaposlenih osoba prijavila u roku od 90 dana od dana završetka redovnog školovanja ili u roku od 30 dana od dana prestanka radnog odnosa, odnosno službe ili prestanka obavljanja samostalne djelatnosti. Među ovim uvjetima propisano je i da prema ovom Zakonu prava ne može ostvariti nezaposlena majka kojoj je radni odnos, odnosno služba, prestala zbog toga što je otkazala ugovor o radu, odnosno službu, osim u slučaju izvanrednog otkaza ugovora o radu uzrokovanog ponašanjem poslodavca ili pisanim sporazumom o prestanku radnog odnosa, odnosno službe. Potrebno je reći da je ovim Zakonom napravljen i odgovarajući pozitivan iskorak kroz uvođenje prava na roditeljni dopust majci na redovitom školovanju na osnovi potvrde o redovitom školovanju i nezaposlenoj majci, koja je rodila prvo ili dugo dijete, na roditeljni dopust i naknadu do šestog mjeseca života djeteta te mogućnosti korištenja dodatnog roditeljnog dopusta do 14. mjeseca života djeteta ako je otac djeteta koristio roditeljni dopust do prve godine života djeteta u trajanju od najmanje tri mjeseca.

Ove mjere, u svjetlu vrlo nepovoljnih demografskih trendova s kojima je Hrvatska suočena, nisu odašiljale samo lošu poruku budućim i postojećim roditeljima, kao i široj javnosti, već su se odrazile i na daljnji pad broja novorođene djece. Kao primjer navodimo da je 2003. godine broj novorođene djece dosegnuo najnižu brojku (39.668) u povijesti otkad se u Hrvatskoj vodi službena statistika o broju novorođene djece.

Bitnim pozitivnim pomacima na ovom području nije pridonijelo ni donošenje Nacionalne obiteljske politike u siječnju 2003. godine, unatoč afirmativnim zadanostima njezinih pojedinih mjera. Međutim, potrebno je reći da mijenjanje demografskih kretanja nije primarna uloga obiteljske politike, ali nesporno je da neke njezine mjere, pored podizanja kvalitete obiteljskog života, poticanja

ravnopravnog uključivanja roditelja u odgoj i podizanje djece, usklađenje obiteljskog i poslovnog života, imaju utjecaja i na ove promjene.

Početak 2004. godine ponovno dolazi do snažnije afirmacije hrvatske obiteljske politike. Ustrojeno je ministarstvo nadležno za obitelj, čime je istaknut društveni značaj obitelji, a izmjenama i dopunama Zakona o radu i Zakona o roditeljskom dopustu majki koje obavljaju samostalnu djelatnost i donošenjem Zakona o izvršavanju Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2004. godinu ponovno su uvedeni roditeljski dopusti u trajanju do treće godine života djeteta za majke koje su rodile blizance, treće i svako naredno dijete, prošireno je pravo nezaposlenih majki koje su rodile prvo ili drugo dijete na roditeljski dopust do prve godine života djeteta, a roditeljske naknade vraćene su na razinu koja je prethodila restriktivnim mjerama početkom ovog desetljeća. Počevši od 1. srpnja 2004. godine najniži iznos roditeljske naknade za sve roditelje iznosio je 1.600,00 kuna, a zaposlene majke imale su pravo na roditeljsku naknadu u iznosu od 1.600,00 do 2.500,00 kuna, ovisno od osnovice za naknadu plaće za prvih šest mjeseci korištenja roditeljskog dopusta, za vrijeme korištenja prava na dodatni roditeljski dopust do prve godine života djeteta.

Suočena s vrlo nepovoljnim demografskim kretanjima koja su, nesumnjivo, dugoročna prijetnja daljnjem sveopćem razvoju Hrvatske, kao i s promjenama dobne strukture stanovništva koje su se ogledale u stalnom padu broja novorođene djece i zastupljenosti mlađeg stanovništva u ukupnom broju stanovnika nasuprot rastu broja starijeg stanovništva, osobito onog izvan radne dobi, Vlada Republike Hrvatske početkom 2004. godine osniva Savjet za populacijsku politiku. Osnovni zadatak Savjeta bio je izraditi prijedlog populacijske politike s prijedlogom mjera kojima bi se moglo utjecati na ukupna kretanja stanovništva u željenom (pozitivnom) pravcu. Nacionalna populacijska politika („Narodne novine“, broj 132/06.) usvojena je nakon opsežnih priprema u studenome 2006. godine. Ovim nacionalnim dokumentom za razdoblje od 2007. do 2012. godine propisan je niz mjera u području održivog gospodarskog razvoja, sustava obiteljskih potpora, poreznih olakšica, usklađivanja obiteljskog i poslovnog života, skrbi o djeci te zdravstvene zaštite majke i djeteta kojima se želi utjecati na ukupna buduća demografska kretanja, a osobito u pravcu zaustavljanja daljnjeg negativnog prirasta stanovništva.

Po donošenju Nacionalne populacijske politike uslijedile su i prve izmjene i dopune ili donošenje novih propisa, uz osiguranje odgovarajućih sredstava u državnom proračunu. Na temelju izmjena i dopuna Zakona o doplatku za djecu od 1. siječnja 2007. godine proširena je mogućnost stjecanja prava na doplatku tako da ovo pravo sada može ostvariti korisnik čiji dohodak po članu kućanstva iznosi 50% proračunske osnovice umjesto važećih 40%, uveden je dodatak od po 500,00 kuna za treće i četvrto dijete, umjesto dva dohodovna cenzusa uvedena su tri dohodovna cenzusa temeljem kojih se utvrđuje osnovni iznos doplatka za djecu po djetetu, najniži iznos doplatka za djecu sa 166,34 kune podignut je na 199,56 kuna, a novi, središnji iznos doplatka, iznosi 249,45 kuna po djetetu. Usto Zakonom o izvršavanju Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2007. godinu propisan je najniži iznos roditeljske naknade u iznosu od 50% proračunske osnovice, odnosno 1.663,00 kune, a iznos jednokratne novčane pomoći za novorođeno dijete podignut je s 1.360,00 kuna na 70% proračunske osnovice ili 2.328,20 kuna. Isto tako, temeljem Nacionalne populacijske politike od školske godine 2007./2008. svim učenicima osnovne škole i prvog razreda srednje škole osigurani su besplatni udžbenici.

Slijedom mjera iz Nacionalne populacijske politike u listopadu 2007. godine izmijenjene su odredbe Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju („Narodne novine“, broj 85/06., 105/06., 118/06. i 77/07. i 111/07.), temeljem kojih od 1. siječnja 2008. godine roditeljska naknada do šestog mjeseca života djeteta iznosi 100% od osnovice za utvrđivanje naknade plaće roditelje, umjesto dotadašnjeg najvišeg iznosa ove naknade u iznosu od 4.257,28 kuna. Dodatni napredak u zaštiti prava roditelja učinjen je kroz odgovarajuće odredbe Zakona o izvršavanju Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2008. godinu („Narodne novine“, broj 28/08.). Temeljem rješenja iz ovog Zakona pravo na roditeljsku naknadu mogu ostvariti i volonterke koje na temelju Zakona o radu imaju zaključen ugovor s poslodavcem, a najniži iznos roditeljske naknade određen je u iznosu od 50% proračunske osnovice, bez obzira radi li korisnik roditeljske naknade u punom ili nepunom radnom vremenu.

Pozitivni pomaci u području roditeljskih dopusta i naknada imali su u određenom dijelu odraza i na zaustavljanje daljnjeg pada broja novorođene djece u proteklih nekoliko godina. Dakako da je ove mjere obiteljske i populacijske politike bilo potrebno popratiti odgovarajućim financijskim sredstvima

u državnom proračunu, budući da glavni teret ovih aktivnosti, za sada, pokreće i vodi Vlada Republike Hrvatske.

Tablica 1. Prikaz broja novorođene djece u razdoblju od 2000. do 2006. godine

Godina	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.
Broj novorođene djece	43.746	40.993	40.094	39.668	40.307	42.492	41.446

Tablica 2. Prikaz prosječnog broja korisnika po pojedinim oblicima korištenog prava za razdoblje 2005. do 2007. godine za koja se sredstva osiguravaju u državnom proračunu

Opis	Broj korisnika 2005.	Broj korisnika 2006.	INDEKS (2006./2005.)	Broj korisnika 2007.	INDEKS (2007./2006.)
Pomoć za opremu za novorođeno dijete	41.880	40.279	96,18	40.852	101,42
Naknada plaće za dodatni rod. dopust do 1 g. života djeteta i posvoj. dopust	18.080	18.245	100,91	17.420	95,48
Naknada plaće za rod. dopust od 1 do 3 godine života djeteta	6.376	9.198	144,26	10.308	112,07
Naknada za rod. dopust nezaposlenih majki	6.979	7.132	102,19	7.413	103,94
Naknada plaće za vrijeme korištenja prava na skraćeno radno vrijeme	50	53	106,00	73	137,74

Izvor: Mjesečna izvješća HZZO

Tablica 3. Prikaz ukupnih izdataka iz Državnog proračuna namijenjenih korisnicima prava na novčanu pomoć za opremu novorođenog djeteta, prava na dodatni rodiljni dopust i rodiljni dopust nezaposlenih majki te prava na skraćeno radno vrijeme za razdoblje od 2005. do 2007. godine

Opis	Ukupna isplata u 2005.	Ukupna isplata u 2006.	Indeks (2006./2005.)	Ukupna isplata u 2007.	Indeks (2007./2006.)
Pomoć za opremu za novorođeno dijete	57.718.400,00	55.479.840,00	96,12	90.773.573,80	163,62
Naknada plaće za dodatni rod. dopust do 1 g. života djeteta i posvoj. dopust	388.785.265,05	401.542.475,29	103,28	395.579.047,51	98,51
Naknada plaće za rod. dopust od 1 do 3 godine života djeteta	117.228.623,06	168.901.259,60	144,08	196.500.923,10	116,34
Naknada za rod. dopust nezaposlenih majki	129.217.140,46	127.462.571,39	98,64	148.493.824,75	116,50
Naknada plaće za vrijeme korištenja skraćenog radnog vremena	599.442,49	623.495,20	104,01	804.866,91	129,09
Sudske ovrhe	1.486.504,54	2.802.314,75	188,52	4.479.990,40	159,87
MIO II stup - rodiljni	24.289.944,80	27.847.090,42	114,64	31.436.104,54	112,89
UKUPNO	719.325.320,40	784.659.046,65	109,08	868.068.331,01	110,63

Izvor: Mjesečna izvješća HZZO

Pozornost koja se poklanja rodiljnim dopustima i rodiljnim naknadama nije samo pokazatelj socijalne osjetljivosti društva, značaja koji se pridaje demografskoj obnovi, nego i uvažavanju zadanosti iz Nacionalne populacijske politike kojom je zacrtano donošenje jedinstvenog propisa/zakona o sustavu obiteljskih potpora. Isto tako, prema ovom dokumentu, jedinstvenim zakonom propisalo bi se pravo na rodiljnu naknadu svim majkama koje ne ostvaruju pravo kao zaposlene majke u iznosu od najmanje 50% proračunske osnovice, mogućnost fleksibilnog korištenja dodatnog rodiljnog, odnosno roditeljskog, dopusta za zaposlene roditelje do osme godine života djeteta te pravo ili mogućnost uključivanja većeg broja očeva u ovaj sustav obiteljskih potpora.

Tablica 4. Statistički pokazatelji o korisnicima roditeljskih dopusta i naknada za siječanj 2008. godine (zaposleni i samozaposleni)

korišteno pravo	broj korisnika		ukupno isplaćeni iznos naknade	broj korisnika prema iznosu isplaćene naknade												
	ukupno	od toga m		do 1.663,00	1.663,01 - 2.000,00	2.000,01 - 2.500,00	2.500,01 - 3.000,00	3.000,01 - 3.500,00	3.500,01 - 4.000,00	4.000,01 - 4.500,00	4.500,01 - 5.000,00	5.000,01 - 5.500,00	5.500,01 - 6.000,00	6.000,01 - 6.500,00	6.500,01 - 7.000,00	7.000,00 i više
roditeljski dopust - obvezni (do 6 mjeseci starosti djeteta)	22.863	32	72.643.417,93	10	5.025	3.327	2.731	2.412	1.553	1.423	1.526	1.531	947	554	393	1.431
roditeljski dopust - dodatni (do 1. g života djeteta)*	16.686	285	32.513.364,81	11	4.444	2.491	9.740	0	0	0	0	0	0	0	0	0
roditeljski dopust - dodatni (od 1.do 3.g. života djeteta)	10.365	233	16.430.769,88	172	10.193	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
roditeljski dopust - pojačana njega djeteta i skraćeno radno vrijeme do 3. godine djeteta	36	2	29.923,88	0	36	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
roditeljski dopust - skraćeno radno vrijeme	51	2	50.899,64	0	7	1	43	0	0	0	0	0	0	0	0	0
posvojiteljski dopust - za blizance, treće i svako naredno dijete od 1. do 3. godine djeteta	4	0	5.278,22	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
posvojiteljski dopust - za dijete staro do 6.mj.	1	0	1.084,48	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
posvojiteljski dopust - za dijete staro od 6 mj. do 1. g.	9	0	20.341,62	0	0	0	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0
posvojiteljski dopust - do 270 dana	31	3	48.868,52	0	31	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ukupno	50.046	557	121.743.948,98	193	19.740	5.819	12.523	2.412	1.553	1.423	1.526	1.531	947	554	394	1.431
pomoć za opremu novorođenog djeteta	4.215	0	9.942.981,20													

*stanka za dojenje i roditeljski dopust do 14 mjeseci nije iskazana

Izvor: HZZO, 2008.

Tablica 5. Broj nezaposlenih majki korisnica prava na roditeljski dopust i naknadu u veljači 2008. godine

korišteno pravo	ukupno isplaćeni iznos naknade	broj korisnika	broj korisnika prema radnopravnom položaju			
			nezaposlene majke	korisnice mirovine	studentice i učenice	Ostali
roditeljski dopust za nezaposlene majke do 1. godine života djeteta	6.796.524,09	4.692	3.489	40	437	730
roditeljski dopust za nezaposlene majke do 3. godine života djeteta	6.077.670,03	3.711	2.266	40	22	1386
ukupno	12.874.194,12	8.403	5.755	80	459	2.116

Izvor: HZZO, 2008.

Tablica 6. Broj zaposlenih i samozaposlenih korisnika roditeljskih dopusta i naknada te drugih prava po osnovi roditeljstva u veljači 2008. godine

korišteno pravo	broj korisnika		ukupno isplaćeni iznos naknade	broj korisnika prema iznosu isplaćene naknade												
	ukupno	od toga m		do 1.663,00	1.663,01 - 2.000,00	2.000,01 - 2.500,00	2.500,01 - 3.000,00	3.000,01 - 3.500,00	3.500,01 - 4.000,00	4.000,01 - 4.500,00	4.500,01 - 5.000,00	5.000,01 - 5.500,00	5.500,01 - 6.000,00	6.000,01 - 6.500,00	6.500,01 - 7.000,00	7.000,00 i više
roditeljski dopust - obvezni (do 6 mjeseci starosti djeteta)	22.551	36	67.374.209,20	3.542	3.521	3.032	2.744	1.880	1.573	1.786	1.549	822	535	322	292	953
roditeljski dopust - dodatni (do 1. g života djeteta)*	16.715	299	32.293.213,78	3.362	2.432	10.917	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0
roditeljski dopust - dodatni (od 1. do 3. godine života djeteta)	10.305	235	16.543.113,70	10.301	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
roditeljski dopust - pojačana njega djeteta – skraćeno radno vrijeme do 3. godine djeteta	35	3	27.855,25	35	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
roditeljski dopust - skraćeno radno vrijeme	57	3	61.818,48	7	1	49	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
posvojiteljski dopust - za blizance, treće i svako naredno dijete od 1. do 3. godine djeteta	5	0	7.364,71	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
posvojiteljski dopust - za dijete staro do 6.mj.	1	0	955,52	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
posvojiteljski dopust - za dijete staro od 6 mj. do 1. g.	9	0	21.196,76	0	0	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
posvojiteljski dopust - do 270 dana	29	3	46.445,22	29	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ukupno	49.707	579	116.376.172,62	17.281	5.958	14.007	2.749	1.880	1.573	1.786	1.549	822	535	322	292	953
pomoć za opremu novorođenog djeteta	3.565	0	8.410.449,20													

*stanka za dojenje i roditeljski dopust do 14 mjeseci nije iskazana

Izvor: HZZO, 2008.

Tablica 7. Broj nezaposlenih majki korisnica prava na roditeljski dopust i naknadu u veljači 2008. godine

korišteno pravo	ukupno isplaćeni iznos naknade	broj korisnika	broj korisnika prema radnopravnom položaju			
			nezaposlene majke	korisnice mirovine	studentice i učenice	ostali
roditeljski dopust za nezaposlene majke do 1. godine života djeteta	6.809.724,32	4.694	3.491	42	436	729
roditeljski dopust za nezaposlene majke do 3. godine života djeteta	6.258.977,63	3.747	2.283	37	23	1408
ukupno	13.068.701,95	8.441	5.774	79	459	2.137

Izvor: HZZO, 2008.

Dio roditeljskih potpora ostvaruje se kroz sustav socijalne skrbi, što sve ovo, u provedbenom smislu, čini vrlo složenim, a nerijetko izaziva nezadovoljstvo korisnika te u području roditeljskih dopusta narušava jednakost postupanja. Tako se pravo zaposlenog roditelja na dopust ili na rad u skraćenom radnom vremenu do sedme godine života djeteta s težim teškoćama u razvoju ostvaruje u Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi, odnosno centru za socijalnu skrb. Tijekom 2007. godine pravo na dopust do sedme godine koristio je 4.061 korisnik, za što je iz sredstava Državnog proračuna utrošeno 97.464.000,00 kuna, a pravo na rad u skraćenom radnom vremenu 2.823 korisnika, za što je utrošeno 56.916.193,91 kuna (ukupno:154.380.193,91 kuna).

Iz prednjeg prikaza proizlazi da je dominantan način pružanja potpora roditeljima s novorođenom djecom u Republici Hrvatskoj sadržan od vremenskih dopusta, a da su prvi pomaci prema osnaživanju financijskih potpora učinjeni po donošenju Nacionalne populacijske politike i donošenju ili izmjeni odgovarajućih zakona.

Međutim, valja napomenuti da su sadašnji vremenski dopusti, unatoč mogućnostima prijenosa s majke na oca kod zaposlenih i samozaposlenih roditelja, ali po isteku obveznog roditeljskog dopusta, vrlo statični i vremenski ograničeni u pogledu dobne granice djeteta do koje se mogu koristiti. Primjer nefleksibilnosti korištenja prava na roditeljski dopust je nemogućnost, unutar sadašnjeg razdoblja do kojeg se može koristiti pravo na roditeljski dopust, prekidanja prava korištenja roditeljskog dopusta radi zaposlenja ili rada na određeno vrijeme te ponovna uspostava korištenja ovog prava. Ovo postaje još izraženije kod nezaposlenih radnica/majki korisnica prava na roditeljski dopust koje za slučaj privremenog zaposlenja ne gube samo pravo na nastavak korištenja prava na roditeljski dopust unutar razdoblja do kojega ga imaju pravo koristiti, nego gube i prava po osnovi propisa o zapošljavanju. Iz toga proizlazi da sadašnji propisi o radu, posredovanju u zapošljavanju i o pravima na roditeljski dopust potiču radnu pasivizaciju.

Nadalje, u pogledu prava zaposlenih i samozaposlenih roditelja postoji nejednakost postupanja, što je utvrdila i služba „Hitrorez“, koju je posebno osnovala Vlada Republike Hrvatske. Među ostalim, nejednakost postupanja ogleda se u tome što Zakon o radu omogućuje produljenje korištenja prava na dodatni roditeljski dopust do prve godine života djeteta do 14. mjeseca života djeteta pod uvjetom da je otac djeteta taj dopust koristio u trajanju od najmanje tri mjeseca. Za razliku od toga, očevi djece čije majke obavljaju samostalnu djelatnost nemaju takvu zakonsku mogućnost. Isto tako, zakonima nisu propisana ista prava roditelja koji obavljaju samostalnu djelatnost u slučaju kad dijete ima teže smetnje u razvoju. Za takav slučaj se roditeljima u radnom odnosu priznaje pravo na dopust za njegu djeteta, odnosno pravo na skraćeno radno vrijeme do sedme godine života djeteta, za razliku od roditelja koji obavljaju samostalnu djelatnost. Primjer nejednakog postupanja je da posvojiteljica, koja obavlja samostalnu djelatnost prema sadašnjim odredbama Zakona, ima pravo samo na roditeljski dopust ukoliko se radi o mlađem djetetu za koje se taj dopust još može koristiti, ali nema prava na posvojiteljski dopust ako je dijete starije od godinu dana ili tri godine, za razliku od zaposlenog posvojitelja (radnika) koji to pravo može ostvariti i nakon te dobi. Otvoreno je i pitanje priznavanja prava na rad u skraćenom radnom vremenu majci, odnosno ocu, koji obavlja samostalnu djelatnost iz razloga što je potrebno priznati i pravo na novčanu naknadu za dio radnog vremena u kojem roditelj ne radi.

Isto tako, potrebno je reći da osiguranje socijalne sigurnosti za vrijeme korištenja ovih prava isključivo jamči država sredstvima državnog proračuna i sustavi obveznog zdravstvenog osiguranja, bez mogućnosti dogovaranja poslodavaca i radnika, što ovaj sustav dodatno čini socijalno osjetljivim. Isto tako, nazivanje vremenskih dopusta, vezanih uz njegu i podizanje novorođenog djeteta, samo jednim pojmom „roditeljski dopust“ ili inačicom „obvezni roditeljski dopust“, koji se može prekinuti nakon 42. dana korištenja, ponekad nas dovodi u situaciju da nam nije u potpunosti jasno što je činjenično obvezni roditeljski dopust, što roditeljski dopust, a što roditeljski. Slijedom toga, korištenje ovih dopusta, u jednom dijelu, otvara pitanja njihove svrhovitosti i prilagodljivosti obiteljskim i radnim potrebama roditelja. Nadalje, ako izuzmemo pravo zaposlenih i samozaposlenih roditelja na roditeljski dopust i naknadu po osnovi zaposlenja, svi drugi korisnici ovo pravo mogu ostvariti pod uvjetom da su hrvatski državljani s neprekidnim prebivanjem na području Republike Hrvatske od tri godine i da su prijavljeni Hrvatskom zavodu za zapošljavanje kao nezaposlene osobe 12 mjeseci prije poroda djeteta.

Ovako postavljeni zakonski uvjeti, kao i mogućnosti korištenja prava na roditeljski dopust, ne otvaraju samo pitanje jednakosti postupanja, nego u jednom dijelu i pitanje uspješnosti provedbe mjera Nacionalne populacijske politike.

Ako pođemo od tvrdnje da je sustav vremenskih dopusta u Republici Hrvatskoj izdašniji nego u

drugim državama Europske unije, ali i svijeta, potrebno je istaknuti da je u mnogim od ovih država sustav roditeljskih dopusta vremenski manje izdašan, ali dinamičniji (fleksibilniji). Upravo usporedba s drugim državama i opća raširenost sustava obiteljskih potpora ili prava zaposlenih i samozaposlenih roditelja, kao i drugih građana, na određena socijalna prava za slučaj rođenja i brige o novorođenom djetetu, ističe ova prava kao prava opće, međunarodno priznate socijalne politike. Uvažavajući ovu činjenicu, pitanje socijalnih prava građana po osnovi rođenja djeteta i skrbi o novorođenom djetetu također je sastavni dio obveza Republike Hrvatske preuzetih po međunarodnim konvencijama ili ugovorima. Iz primjera navedenog u ovom dijelu teksta vidljiva je opća raširenost roditeljskih dopusta te naknada u našoj sredini.

Prema podacima Vijeća Europe (Glavna uprava za ljudska prava Vijeća Europe, Strasbourg, 2005.; Eileen Drew) u izvješću pod naslovom *Roditeljski dopust u zemljama članicama Vijeća Europe*, u poglavlju 5.2 „Vremenska ograničenja i fleksibilnost roditeljskog dopusta“ među ostalim navodi se sljedeće: „Europska direktiva sadrži odredbe kojima je roditeljski dopust moguće produžiti do djetetovog 8. rođendana, pri čemu države članice mogu odrediti granicu. ... samo mali broj zemalja dopušta roditeljski dopust do 8. godine djeteta, odnosno, samo Švedska, Latvija i Nizozemska. ... Međutim većina zemalja ograničava uzimanje dopusta do pete godine ili prije: Armenija, Belgija, Bugarska, Finska, Francuska, Irska, Italija, Lihtenštajn, Litva, Luksemburg, Norveška, Poljska, Ruska Federacija, Slovačka, Slovenija, Rumunjska, Ukrajina i UK. U Austriji svaki roditelj može odgoditi tri mjeseca roditeljskog dopusta do djetetovog 7. rođendana.“¹

Tablica 8. Vremenska ograničenja i fleksibilnost roditeljskog dopusta 2004. u nekim državama Vijeća Europe*

Zemlja	Trajanje/ Ograničenje	Pola radnog vremena/ Mogućnost	U dijelovima
Andora	1 godina Do 6. rođendana djeteta u javnoj administraciji	Skraćeno radno vrijeme u javnoj administraciji	Do 2 konsekutivna razdoblja u javnoj administraciji
Armenija	Do 3. rođendana djeteta		Da. Odjednom ili raspodijeljeno
Austrija	Do 2. rođendana djeteta (puno radno vrijeme) ili 7. rođendana (pola radnog vremena)	Da. U tvrtkama: (1) > 20 zaposlenik roditeljski dopust za roditelje s do 3 godine staža do 7. rođendana djeteta (2) < 20 zaposlenih prema ugovoru do djetetovog 4. rođendana	Da, roditelji mogu mijenjati roditeljski dopust 2 puta (dopust razdijeljen na 3 dijela, najmanje razdoblje 3 mjeseca); dopust s pola radnog vremena roditelji mogu uzeti istovremeno
Azerbajdžan	Do 3. rođendana djeteta	Da, podložno odredbama ugovora	
Belgija	Do 4. rođendana djeteta	Da, šest mjeseci	Da, u dijelovima po mjesec dana
Bosna i Hercegovina	Jedan roditelj do 3. rođendana djeteta	Samo ako dijete zahtijeva intenzivnu njegu	
Bugarska	Do 8. rođendana djeteta		
Cipar	Rodiljni dopust do djetetovog 6. rođendana	Da	Najmanje tjedan dana/najviše 4 tjedna tijekom 1 godine
Češka Republika	Do 4. rođendana djeteta	Da	Ne
Danska	Rodiljni dopust	Da	Roditelji mogu odgoditi dopust za 8-13 tjedana u kontinuitetu do 9. rođendana djeteta
Estonija	Do 3. rođendana djeteta	Da	Ne
Finska	Rodiljni dopust/do djetetovog 3. rođendana	Da	Da

¹ Prema istom izvoru uvjet prethodnog zaposlenja za ostvarenje prava na roditeljski dopust propisano je u svim državama izuzev u Armeniji, Austriji, Republici Češkoj, Finskoj, Italiji, Slovačkoj i Hrvatskoj.

Francuska	Do 3. rođendana djeteta	Da	Odjednom/pola radnog vremena (15-32 sata na tjedan za oba roditelja) ili za naobrazbu
Njemačka	Do 3 godine nakon rođenja do 3. rođendana djeteta/treću godinu je moguće uzeti do 8. rođendana djeteta	Da/tjedan do 30 sati na tjedan	Da
Grčka	Do 2,5 godine starosti djeteta	Da	Da
Mađarska	Do 2. rođendana djeteta	Ne	Ne
Island	Do 8. rođendana djeteta	Da	Da, roditelji mogu biti na dopustu u isto vrijeme/podijeljeno na broj razdoblja
Irska	Do 5. rođendana djeteta		Da
Italija	Do 8. rođendana djeteta	Pola radnog vremena/Fleksibilno radno vrijeme	Da
Latvija	Do 8. rođendana djeteta	Da	Da
Lihtenštajn	Do 3. rođendana djeteta	Da	Da
Litva	Do 3. rođendana djeteta	Da	Da
Luksemburg	Prvi roditelj ima odmah porodiljni dopust/drugi roditelj do 5. rođendana djeteta	Da	Ne
Malta	Javne tvrtke do 5. rođendana/Privatne tvrtke do 8. rođendana		Privatne tvrtke, u dijelovima po mjesec dana
Nizozemska	Do 8. rođendana djeteta	Da	Da, pola radnog vremena ili u dijelovima po mjesec dana
Norveška	Neplaćeno: 3 godine Plaćeno: Do 1. rođendana djeteta za roditeljsku naknadu + 42/52 tjedana neplaćenog dopusta	Da Da Da	Ne Ne Ne
Srbija i Crna Gora	Do 1. rođendana djeteta	Da za majke s djecom s teškoćama u razvoju	Ne
Slovenija	105 dana nakon rođenja		
Španjolska	Do 6. rođendana djeteta ako je dopust u obliku skraćene radnog vremena; do 3. rođendana ako je dopust potpuna odsutnost s posla	Da Da	Ne Ne
Švedska	Do 8. rođendana djeteta	Da	Da
UK	Do 5. rođendana djeteta (do 18. rođendana za dijete s teškoćama u razvoju)	Pravo zahtijevanja fleksibilnog radnog vremena	Da, najmanje 1 tjedan i više tjedana

* Za potrebe ovog teksta iz izvorne tablice brisane su neke od država VE (Albanija, Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija, Gruzija, Hrvatska, Moldavija, Poljska, Portugal, Rumunjska, Ruska Federacija, San Marino, Švicarska, Turska, Ukrajina)

(Tablica preuzeta iz izvješća pod naslovom *Roditeljski dopust u zemljama članicama Vijeća Europe*, Generalna uprava za ljudska prava Vijeća Europe, Strasbourg, 2005.; Eileen Drew)

Republika Hrvatska je otvaranjem pregovora za pristupanje Europskoj uniji u području socijalne politike i zapošljavanja, preuzela i obveze usklađenja svojeg zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije. Isto tako, kako sustav obiteljskih potpora koji se sastoji od novčanih naknada čini ujedno i sustav socijalne sigurnosti, nužno je i sve propise, kojima se uređuje sustav obiteljskih potpora uskladiti s odgovarajućim pravnim aktima Europske unije u području slobode kretanja radnika

i koordinacije sustava socijalne sigurnosti. U tom su pravcu, 2007. godine obavljene odgovarajuće izmjene i dopune Zakona o doplatku za djecu („Narodne novine“, broj 94/01., 138/06. i 107/07.), a po donošenju ovog Zakona sustav obiteljskih potpora bio bi komplementaran europskom zakonodavstvu.

Obveza koordinacije odnosi se na primjenu Uredbe (EEZ) br. 1408/71 Vijeća od 14. lipnja 1971. godine o primjeni sustava socijalne sigurnosti na zaposlene osobe i njihove obitelji koje se kreću unutar Zajednice, Uredbe Vijeća (EEZ) br. 574/72 od 21. ožujka 1972. kojom se utvrđuje postupak provedbe Uredbe (EEZ-a) br. 1408/71 o primjeni sustava socijalne sigurnosti na zaposlene osobe i njihove obitelji koje se kreću unutar Zajednice.

Obveza usklađenja propisa iz sustava obiteljskih potpora u području roditeljskih dopusta i naknada odnosi se na primjenu Direktive Vijeća 96/34/EZ od 3. lipnja 1996. o okvirnom sporazumu o roditeljskom dopustu, zaključenom između UNICE-a, CEEP-a i ETUC-a, Direktive Vijeća 92/85/EEZ od 19. listopada 1992. godine o uvođenju mjera za poboljšanje sigurnosti i zdravlja trudnih radnica te radnica koje su nedavno rodile ili doje na radnome mjestu (deseta pojedinačna direktiva u smislu članka 16. stavka 1. Direktive 89/391/EEZ) i Direktive Vijeća 86/613/EEZ od 11. prosinca 1986. o primjeni načela ravnopravnosti muškaraca i žena koji obavljaju samostalnu djelatnost, uključujući samostalne poljoprivrednike i zaštiti samostalno zaposlenih žena za vrijeme trudnoće i majčinstva“.

Nacionalnim programom Republike Hrvatske za pristupanje Europskoj uniji – 2008. godine, u svrhu usklađenja sustava roditeljskih dopusta i naknada s Direktivom Vijeća 96/34/EZ od 3. lipnja 1996. o okvirnom sporazumu o roditeljskom dopustu, zaključenim između UNICE-a, CEEP-a i ETUC-a, predviđeno je donošenje Zakona o obiteljskim i roditeljskim dopustima i naknadama u III. kvartalu ove godine.

2. Osnovna pitanja koja treba urediti ovim Zakonom

Ovim Zakonom preuzimaju se sva osnovna prava zaposlenih, samozaposlenih i nezaposlenih majki/roditelja na roditeljske dopuste i naknade propisane Zakonom o radu i Zakonom o roditeljskom dopustu majki koje obavljaju samostalnu djelatnost i nezaposlenih majki, ali obzirom na izloženi kritički osvrt o postojećim zakonskim rješenjima predložen je potpuno nov način korištenja ovih prava te prava na posvojiteljski dopust. Nadalje, ovim Zakonom u cijelosti su uvažene odgovarajuće mjere iz Nacionalne populacijske politike te rješenja iz naprijed navedenih uredbi Europske unije.

Nadalje, ovim je Zakonom potrebno uvažiti opće ciljeve Nacionalne populacijske politike te ciljeve sustava obiteljskih potpora vezanih uz vremenske dopuste i socijalnu sigurnost te pritom promicati:

- uravnoteženu prisutnost oba roditelja (jednakost žene i muškarca) na tržištu rada,
- pronatalitetnu politiku kojom se žena i muškarac, kao majka i otac, potiču na stvaranje potomstva uz odgovarajuću prilagodbu zahtjevima obiteljskog života i rada, a osobito žene kao trudnice i roditelje, radi olakšanog ostanka na tržištu rada,
- uključenost očeva u obiteljski život, 0
- odgovorno roditeljstvo i blagostanje djece te
- ekonomsku neovisnost žena.

Ovim Zakonom, umjesto sadašnjeg pretežitog socijalnog pristupa sustavu obiteljskih potpora, potrebno je potaknuti smanjenje nezaposlenosti kroz rješenja koja potiču roditelje na izlazak na tržište rada te stvoriti pretpostavke za povećanje zaposlenosti kroz rješenja koja poslodavca potiču na zadržavanje roditelja na radnom mjestu nakon rođenja djeteta i korištenja prava po ovom Zakonu.

Zakonom je potrebno odgovoriti i na osnovnu definiciju roditeljskog dopusta Međunarodne organizacije rada: „Dopustom odobrenim očevima i majkama nakon okončanja roditeljskog dopusta, zaposlenim roditeljima se omogućuje da neko vrijeme brinu za svoje novorođeno dijete, osiguravajući im pritom određenu razinu sigurnosti u pogledu zaposlenja, socijalne sigurnosti i naknade. Roditeljski dopust odobrava se i posvojiteljima.“

Slijedom naprijed navedenog ovim Zakonom potrebno je odrediti:

- svrhu donošenja Zakona, odrediti što se podrazumijeva pod pojmom vremenskih potpora (dopusta, poštude od rada) i novčanih potpora,
- nadležno središnje tijelo državne uprave zaduženo za nadzor provedbe ovog Zakona i nadležnu javnu ustanovu za provedbu ovog Zakona,
- korisnike te stvoriti pravne pretpostavke za primjenu ovog Zakona i na građane država članica Europske unije,
- pojedina prava korisnika, pri čemu se osobita pozornost treba pokloniti obliku i opsegu prava ovisno od radnopravnog položaja korisnika,
- prava zaposlenih roditelja na roditeljni i roditeljski dopust te ostala prava zaposlenih roditelja,
- prava roditelja koji ostvaruje drugi dohodak, poljoprivrednika i nezaposlenih osoba po propisima o zapošljavanju,
- prava roditelja izvan sustava rada,
- prava posvojitelja i skrbnika djeteta,
- pravo na jednokratnu novčanu potporu za novorođeno dijete,
- postupak ostvarivanja prava iz ovog Zakona,
- financiranje provedbe ovog Zakona,
- tijelo nadzora i obvezu podnošenja izvješća o provedbi Zakona,
- naknadu štete za slučaj ostvarenja nepripadajućeg prava,
- kazne za osobe koje u zloj namjeri ostvare nepripadajućeg pravo ili osobe koje svojim postupcima priječe ostvarivanje prava po ovom Zakonu,
- prijelazne i završne odredbe te
- dan stupanja na snagu ovog Zakona.

Ovim je Zakonom potrebno je uvažiti i promjene u radnom zakonodavstvu uz puno poštivanje načela socijalne pravednosti. Slijedom toga pojedina rješenja iz ovog Zakona moraju biti u neposrednoj vezi s propisima o zapošljavanju, radu i zaštiti na radu. Osobito se to odnosi na otklanjanje sadašnje preklapanje ili međusobne neusklađenosti propisa o zapošljavanju i Zakona o roditeljskom dopustu majki koje obavljaju samostalnu djelatnost i nezaposlenih majki, poradi kojih su nezaposlene majke nerijetko gubile pravo na roditeljni dopust i naknadu, a osobito majke koje su tijekom korištenja prava na roditeljni dopust ponovno rodile. Usklađenje ova dva propisa potrebno je i iz razloga što prava po ovom Zakonu mogu ostvariti i nezaposleni posvojitelj ili skrbnik nad djetetom. Rješenja iz ovog Zakona, iz razloga što predstavljaju jedno od socijalnih prava radnika, moraju imati uporište i u Zakonu o radu, a posljedično će naći svoja rješenja u kolektivnom ugovoru, sporazumu radničkog vijeća i poslodavca te drugim aktima o radu. Osobito se to odnosi na predloženu fleksibilizaciju prava korištenja na roditeljni i roditeljski dopust, rad u skraćenom radnom vremenu te zaštitu trudnice i majke koja doji dijete. Vezano uz rješenja iz ovog Zakona neophodno je i u odgovarajućim propisima o zaštiti na radu naći pravno uporište za provedbu odredbi o trudničkom ili dojenačkom dopustu.

Općenito, ovaj je Zakon bilo potrebno donijeti i zbog nužnosti konsolidacije prava trudnica i roditelja novorođene djece uređenih s propisima o radu, posredovanju u zapošljavanju i pravima nezaposlenih, obveznom zdravstvenom osiguranju, socijalnoj skrbi, izvršavanju državnog proračuna i propisima o pravima samozaposlenih i nezaposlenih majki na roditeljni dopust, jednim osnovnim propisom.

3. Posljedice koje će proisteći po donošenju Zakona

Odredbe ovog Zakona, unatoč tome što se čine složenijima obzirom na vrste prava i različite mogućnosti njihova korištenja, u provedbenom smislu vrlo su jednostavne iz razloga što pravo veže uz dijete, a opseg prava i način korištenja tog prava se veže uz status osiguranika po propisima o obveznom zdravstvenom osiguranju.

Zakonske odredbe su u odnosu na sadašnja rješenja u mnogome poboljšane, što će pridonijeti smanjenju broja prigovora na prvostupajnska rješenja te u tom smislu olakšati rad stručnih službi

Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. Nadalje, ovim Zakonom dosljedno se promiče načelo jednakog postupanja, rodne jednakosti, socijalne osjetljivosti, osobne i društvene odgovornosti te se postiže bolja ciljanost sustava vremenskih i novčanih potpora. Donošenjem ovog Zakona potaknut će se veća fleksibilizacija rada, što je stvarna mogućnost za bolje usklađenje obiteljskih i radnih obveza. Naglašenija odgovornost drugog roditelja za odgoj i podizanje djeteta potaknut će veću uključenost žena na tržištu, njihovo ekonomsko osnaživanje te veće mogućnosti za profesionalno napredovanje. Isto tako, rješenja iz ovog Zakona, iz razloga što osobi koja radi nudi veća materijalna prava, destimulirat će socijalno rentijerstvo u korist aktivne radne uključenosti.

Zakon će potaknuti i odgovorniju ulogu svakog roditelja za socijalnu sigurnost svoje obitelji. Očekuje se da će ovim Zakonom priliku za punu uključenost u postizanje njegovih ciljeva dobiti sindikati, ali će se isto tako pokazati koliko su poslodavci spremni prihvatiti socijalno-radnu odgovornost za sudjelovanje u procesima i zbivanjima svoje sredine.

Zakon će potaknuti i rješavanje odgovarajućih tehničkih rješenja vezanih uz njegovu primjenu. Naime, obzirom na sustav praćenja korištenje propisnog prava neophodno će unaprijediti postojeći elektronički sustav obrade i čuvanja podataka o korisnicima prava, a dodatno će tražiti odgovarajuće povezivanje cjelokupnog javnog sustava radi razmjene podataka o korisniku prava. U tom smislu uvođenje odgovarajućeg identifikacijskog broja korisnika, koji je razumljiv i drugim sustavima elektroničke obrade i pohrane podataka o korisnicima, postaje aktualniji. Ovo će osobito doći do izražaja ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju.

Po ulasku Republike Hrvatske u Europsku uniju, ovim su Zakonom na primjeren način riješene i formalne zapreke za uspješno usklađenje ostvarivanja prava na socijalnu sigurnost zaposlenih i drugih građana na području jedinstvenog europskog ekonomskog prostora.

Donošenjem ovog Zakona proširit će se broj korisnika prava, a u jednom dijelu ova prava će biti proširena u pogledu materijalnih naknada. Proširenje broja korisnika bit će i posljedica preuzimanja korisnika novčanih naknada za vrijeme korištenja prava na dopust ili na rad u skraćenom radnom vremenu radi njege djeteta s težim teškoćama u razvoju, iz sustava socijalne skrbi u sustav obiteljskih potpora.

Porastu broja korisnika u odnosu na sadašnji broj korisnika prava pridonijet će otvaranje zakonskih pretpostavki za stjecanje prava na posvojiteljski dopust osoba koje to pravo prema sadašnjim propisima ne mogu ostvariti kao što su osobe koje ostvaruju drugi dohodak, samozaposlene osobe poljoprivrednici, nezaposlene osobe i osobe izvan sustava rada. Prema podacima Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi tijekom 2003. godine zasnovano je 151 posvojenje, 2004. godine 143 posvojenja, 2005. godine 153 posvojenja, 2006. godine 134 posvojenja, a 2007. godine 121 posvojenje.

Donošenjem ovog Zakona bit će potrebno obaviti prijenos dokumentacije zatečenih korisnika prava na dopust ili na rad u skraćenom radnom vremenu ili na rad u skraćenom radnom vremenu po osnovi brige o djetetu s težim teškoćama u razvoju po propisima iz socijalne skrbi, za što će biti potrebno osigurati primjereno vrijeme. Isto tako, radi zaštite prava ovih korisnika kroz osigurano vrijeme bit će potrebno na razdjelu Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi zadržati proračunsku aktivnost za ovu svrhu koja će se potom prenijeti na proračunsku aktivnost Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

Slijedom predloženog, po stupanju na snagu ovog Zakona bit će potrebno osigurati prijelazno razdoblje radi administrativnog i financijskog prijenosa nadležnosti, a isto tako ostaviti primjereno vrijeme zatečenim korisnicima u kojem će moći podnijeti zahtjev za prevođenje prava s bivšeg na ovaj Zakon.

Donošenje ovog Zakona tražit će jačanje administrativnih i tehničkih sposobnosti Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, kao ovlaštene ustanove za provedbu ovog Zakona, ali i Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u svrhu praćenja njegove provedbe i očekivanog učinka.

Tablica 9. Prikaz broja korisnika pojedinih prava prema Zakonu o radu i Zakonu o roditeljskom dopustu majki koje obavljaju samostalnu djelatnost i nezaposlenih majki i iznosa ukupno isplaćenih sredstava u veljači 2008. godine te procjena mjesečnog broja korisnika i iznosa potrebnih sredstava za pripadajuće naknade namijenjenih zaposlenom i samozaposlenom roditelju prema ovom Zakonu

korišteno pravo	prava prema važećim propisima			procijenjeni broj korisnika i iznos sredstava prema novom Zakonu				opaska
	broj korisnika		isplaćeni iznos naknade u veljači 2008.	mjesečni broj korisnika		mjesečni iznos naknade	ukupni godišnji iznos naknada	
	ukupno	od toga muških		ukupno	od toga muških			
A. Zaposleni i samozaposleni roditelji								
roditeljski dopust do 6 mjeseci starosti djeteta	22.551	36	67.374.209,20	22.800	100	76.431.666,66	917.180.000,00	HZZO
roditeljski dopust do 1. g života djeteta	16.715	299	32.293.213,78	0	0	0	0	prelazi u novo pravo
roditeljski dopust od 1. do 3. g. života djeteta	10.305	235	16.543.113,70	0	0	0	0	
roditeljski dopust - skraćeno radno vrijeme	57	3	61.818,48	0	0	0	0	
roditeljski dopust - pojačana njega djeteta – skraćeno radno vrijeme do 3. godine života djeteta	35	3	27.855,25	40	5	32.333,33	388.000,00	HZZO
stanka za dojenje	0	0	0	10	0	9.628,00	115.470,00	MOBMS
posvojiteljski dopust - za blizance, treće i svako naredno dijete od 1. do 3. godine života	5	0	7.364,71	0	0	0	0	pravo redefinirano
posvojiteljski dopust - za dijete staro do 6.mj.	1	0	955,52	0	0	0	0	
posvojiteljski dopust - za dijete staro od 6 mj. do 1. g.	9	0	21.196,76	0	0	0	0	
posvojiteljski dopust - do 270 dana	29	3	46.445,22	0	0	0	0	
skraćeno radno vrijeme do 9. mjeseca života djeteta				100	10	110.000,00	1.320.000,00	HZZO
roditeljski dopust u trajanju od 6 mjeseci				17.100	900	32.319.000,00	387.828.000,00	MOBMS
roditeljski dopust u trajanju od 30 mjeseci				10.400	550	16.500.000,00	198.000.000,00	
roditeljski dopust u polovici radnog vremena				100	10	93.333,33	1.120.000,00	
dopust do (7.) 8. godine života roditelja djeteta s teškoćama u razvoju	4.061	-	97.464.000,00*	4.100	0	8.863.790,00	106.365.480,00	iz MZSS prelazi na MOBMS
skraćeno radno vrijeme roditelja djeteta s teškoćama u razvoju	2.823	-	56.916.139,91*	2.850	0	5.985.000,00	71.820.000,00	
posvojiteljski dopust do 3. godine djeteta				20	2	33.260,00	399.120,00	MOBMS
posvojiteljski dopust od 3. do 5. godine djeteta				30	5	49.890,00	598.680,00	
posvojiteljski dopust od 5. do 18. godine djeteta				45	7	74.835,00	898.020,00	
Ukupno	56.591	579	270.756.312,53	57.595	1.589	140.502.736,32	1.686.032.770,00	

* pokazatelji o prosječnom broju korisnika i ukupnom utrošku sredstava u 2007. godini

Tablica 10. Prikaz broja korisnika pojedinih prava prema Zakonu o roditeljskom dopustu majki koje obavljaju samostalnu djelatnost i nezaposlenih majki i iznosu ukupno isplaćenih sredstava za ovu namjenu u veljači 2008. godine te procjena mjesečnog i ukupnog broja korisnika i iznosa potrebnih sredstava za pripadajuće naknade prema ovom Zakonu roditeljima koji ostvaruju drugi dohodak, roditeljima poljoprivrednicima, nezaposlenim roditeljima i roditeljima izvan sustava rada

korišteno pravo	prava prema važećim propisima			procijenjeni broj korisnika i iznos sredstava prema novom Zakonu				opaska
	broj korisnika		isplaćeni iznos naknade u veljači 2008.	mjesečni broj korisnika		mjesečni iznos naknade	ukupni godišnji iznos naknada	
	ukupno	od toga muških		ukupno	od toga muških			
A. nezaposlena majka								
roditeljski dopust do 1. godine života djeteta	4.694	0	6.809.724,32					prelazi u novo pravo
roditeljski dopust do 3. godine života djeteta	3.747	0	6.258.977,63					
Ukupno A.	8.441	0	13.068.701,95					
B. Prava prema ovom Zakonu roditelja koji ostvaruje drugi dohodak, roditelja poljoprivrednika i nezaposlenog roditelja								
roditeljski dopust od rada do 6. mjeseca života djeteta				3.300	5	5.487.900,00	65.854.800,00	MOBMS
roditeljski dopust od rada od 6. do 12. mj. života djeteta				2.650	15	4.406.950,00	52.883.400,00	
roditeljski dopust od rada od 6. mj. do 3. g. života djeteta				3.460	50	5.753.980,00	69.047.760,00	
posvojiteljski dopust od rada do 3. godine djeteta				25	1	41.575,00	498.900,00	
posvojiteljski dopust od rada od 3. do 5. godine djeteta								
posvojiteljski dopust od rada od 5. do 8. godine djeteta								
posvojiteljski dopust od rada od 8. do 18. godine djeteta								
Ukupno				9.435	71	15.690.405,00	188.284.860,00	
C. Prava prema ovom Zakonu roditelja izvan sustava rada								
roditeljski dopust o djetetu do 6. mjeseca života djeteta				550	5	914.650,00	10.975.800,00	MOBMS
roditeljski dopust o djetetu od 6. do 12. mj. života djeteta								
roditeljski dopust o djetetu od 6. mj. do 3. g. života djeteta								
posvojiteljski dopust o djetetu od rada do 3. godine djeteta				5	0	8.333,00	100.000,00	
posvojiteljski dopust o djetetu od 3. do 5. godine djeteta								
posvojiteljski dopust o djetetu od 5. do 8. godine djeteta								
posvojiteljski dopust o djetetu od 8. do 18. godine djeteta								
Ukupno				555	5	922.983,00	11.075.800,00	

Tablica 11. Broj korisnika prava na jednokratnu novčanu pomoć za opremu novorođenog djeteta od 2005. do 2007. godine i procjena broja korisnika prava na novčanu pomoć za novorođeno dijete u 2009. prema ovom Zakonu s pojedinačnim iznosom ove naknade po korisniku

Opis	Broj korisnika pomoći za opremu za novorođeno dijete po godinama			
	2005.	2006.	2007.	Procjena 2009.
		41.880	40.279	40.852
Iznos naknade	1.360,00	1.360,00	2.328,20	2.328,20

Slijedom naprijed navedenog, za isplatu jednokratnih novčanih pomoći prema ovom Zakonu, bit će potrebno osigurati sredstva za 101.341.890,00 kuna.

Stupanjem na snagu ovog Zakona, u nepunih pet godina učinit će se još jedan vrlo značajan korak u pravcu daljnje afirmacije mjera obiteljske i populacijske politike te će se ovim činom, gotovo u cijelosti, provesti sve zacrtane mjere Nacionalne populacijske politike u području sustava obiteljskih potpora.

Imajući u vidu zakonska rješenja može se očekivati je da će se to pozitivno odraziti i na mijenjanje demografske strukture stanovništva kroz veću brojnost novorođene djece, budući da je svaka socijalna skupina budućih i sadašnjih roditelja našla svoje mjesto u Zakonu prema svojem radnom položaju. Proširenje kruga mogućih korisnika prava po ovom Zakonu i uvođenje novih prava te otvaranje mogućnosti rasta naknada, ovisno od radnog staža, pored iznosa namijenjenih za ovu namjenu u 2008. godini, tražit će i osiguranje dodatnih financijskih sredstava u državnom proračunu za 2009. godinu. Međutim, kako ova davanja predstavljaju izdvajanja iz državnog proračuna koja su manja od 2% državnog proračuna, ona još uvijek predstavljaju relativno skromna izdvajanja namijenjena obitelji u odnosu na države s razvijenijim sustavom potpora obitelji i ulaganja u obitelj, odnosno djecu.

Dodatni napredak s ovim Zakonom učinjen je u području jednakog postupanja, budući da su stvorene sve pravne pretpostavke za ostvarivanje propisanih prava svih zaposlenih, ali i drugih građana. Zakon osobito afirmira podjednak, roditeljsku odgovornost za njegu i podizanje novorođene djece te radnu uključenost kroz uvođenje različitih mogućnosti korištenja prava na vremenske potpore.

Isto tako, Zakon otvara mogućnost ostvarivanja propisanih prava i strancima sa stalnim boravkom u Republici Hrvatskoj, a po ulasku Republike Hrvatske u Europsku uniju i jednakopravno postupanje prema državljanima iz država članica europskog ekonomskog prostora.

III. OCJENA I IZVORI POTREBNIH SREDSTAVA

Državnim proračunom Republike Hrvatske za 2008. godinu na razdjelu Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, za potrebe isplate roditeljskih naknada i jednokratnih novčanih pomoći za opremu novorođenog djeteta osigurano je 910 milijuna kuna, na aktivnosti Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje za potrebe isplate naknada plaća za vrijeme korištenja prava na obvezni roditeljski dopust i prava na rad u skraćenom radnom vremenu 820 milijuna kuna, a na razdjelu Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi za potrebe naknada roditelja koji koriste pravo na dopust ili rad u skraćenom radnom vremenu do 7. godine života djeteta s težim smetnjama u razvoju osigurano je 145.498.540,00 milijuna kuna, što ukupno iznosi 1.875.498.540,00 milijuna kuna.

Projekcijom Državnog proračuna Republike Hrvatske, za navedenu namjenu, u 2009. godini ukupno je rezervirano 1.892.722.452,00 kuna, od čega na razdjelu Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti 950.994.000,00 kuna, Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi 154.228.452,00 kuna te na razdjelu Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje 787.500.000,00 kuna.

Prema naprijed navedenim procjenama, za provedbu ovog Zakona potrebno osigurati 2.018.735.320,00 kuna, od čega za potrebe provedbe ovog Zakona na razdjelu Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti 922.049.840,00 kuna, čemu je potrebno pribrojiti i 178.185.480,00 kuna s naslova prijelaza prava roditelja na dopust ili prava na rad u skraćenom radnom vremenu djeteta s težim smetnjama u razvoju iz Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi u djelokrug Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti te 918.500.000,00 kuna na razdjelu Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. Iznos potrebnih sredstava za provedbu ovog Zakona u 2010. bit će moguće točnije procijeniti tek poslije prvih 6 mjeseci primjene ovog Zakona, a na bazi

statističkih pokazatelja koji proizlaze kao obveza Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje prema ovom Zakonu.

Obzirom da će se po ulasku Republike Hrvatske u Europsku uniju kao korisnici prava iz ovog Zakona pojaviti i državljani članica s prostora europskog ekonomskog prostora, procjenjuje se da će u prvoj godini po ulasku Republike Hrvatske u Europsku uniju biti potrebno u državnom proračunu osigurati dodatnih 28.000.000,00 kuna.

IV. OBRAZLOŽENJE PRIJEDLOGA ZA DONOŠENJE ZAKONA PO ŽURNOM POSTUPKU

Članak 62. Ustava Republike Hrvatske određuje da država štiti materinstvo, djecu i mladež te da stvara socijalne, kulturne, odgojne, materijalne i druge uvjete kojima se promiče ostvarivanje prava na dostojan život.

Sukladno članku 159. i 161. Poslovnika Hrvatskog sabora, predlaže se donošenje Zakona o roditeljskim potporama po žurnom postupku, obzirom da postoje opravdani državni razlozi, u cilju usklađivanja hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije i to sa gore navedenim Uredbama.

V. TEKST KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA, S OBRAZLOŽENJEM

Sukladno Poslovniku Hrvatskog sabora ovaj prijedlog zakona sadrži tekst Konačnog prijedloga zakona o roditeljskim potporama, s obrazloženjem.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O RODILJNIM I RODITELJSKIM POTPORAMA

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Ovim Zakonom radi zaštite materинства, njege novorođenog djeteta i njegova podizanja te usklađenja obiteljskog i poslovnog života propisuje se pravo roditelja i njemu izjednačene osobe koja se brine o djetetu na vremenske i novčane potpore, uvjeti i način njihova ostvarivanja i financiranja te tijela nadležna za provedbu ovog Zakona.

Članak 2.

(1) Vremenske potpore prema ovom Zakonu su dopusti, poštede od rada i propisano vrijeme za brigu o djetetu.

(2) Novčane potpore prema ovom Zakonu su naknada plaće, novčana naknada, novčana pomoć i jednokratna novčana potpora za novorođeno dijete.

(3) Potpore iz stavka 1. i 2. ovog članka ostvaruje majka i otac djeteta ili druga osoba koja se brine o djetetu prema ovom Zakonu i propisima o obiteljskim odnosima do navršene osme godine života djeteta, a iznimno i duže prema uvjetima iz ovog Zakona.

Članak 3.

(1) Ministarstvo nadležno za obitelj nadzire provedbu ovoga Zakona.

(2) Za provedbu prava propisanih ovim Zakonom nadležan je Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje (dalje: Zavod) ako za pojedina prava prema ovom Zakonu nije utvrđeno drugo nadležno tijelo.

Članak 4.

(1) Novčane potpore ostvarene prema ovom Zakonu ne mogu biti predmet ovrhe ili osiguranja (kredita, pologa i slično), osim prema sudskoj odluci ili rješenju nadležnog centra za socijalnu skrb radi koristi djeteta za koje su ostvarene.

(2) Novčane potpore ostvarene prema ovom Zakonu, ne mogu iznositi manje od 50% proračunske osnovice utvrđene zakonom o izvršavanju državnog proračuna (dalje: proračunska osnovica).

Članak 5.

Odredbe ovoga Zakona primjenjuju se pod jednakim uvjetima na roditelje u bračnoj i izvanbračnoj zajednici, kao i na roditelje ili njima izjednačene osobe koje se brinu o djetetu, a koje se ne nalaze u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici.

Članak 6.

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom Zakonu imaju značenja:

1. „zapošljavanje“ je rad fizičke osobe koji ona obavlja za plaću po osnovi ugovora o radu ili drugog akta zaključenim s poslodavcem kojim se uređuje radni odnos ili rad fizičke osobe koja je izabrana ili imenovana na stalnu dužnost u određenom tijelu državne vlasti, odnosno jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave ako za taj rad prima plaću ili rad fizičke osobe koja je član uprave trgovačkog društava ako po toj osnovi ostvaruje primitak (plaću) ili rad fizičke osobe koja je prema propisima o radu sklopila ugovor o volonterskom radu s poslodavcem, bez zasnivanja radnog odnosa nakon završenog obrazovanja radi stručnog osposobljavanja;

2. „samozapošljavanje“ je rad fizičke osobe kojim ona samostalno obavlja gospodarsku djelatnost, odnosno profesionalnu djelatnost kao svoje jedino ili glavno zanimanje, s namjerom ostvarivanja, po osnovi te djelatnosti, primitka podložnog plaćanju poreza na dohodak ili prihoda podložnog plaćanju poreza na dobit, u skladu s poreznim propisima;

3. „drugi dohodak“ je primitak fizičke osobe koji se utvrđuje u skladu s propisima o oporezivanju dohotka;

4. „staž osiguranja“ je staž koji je fizička osoba ostvarila temeljem svog nesamostalnog ili samostalnog rada te temeljem naknade plaće nakon prestanka toga rada ostvarene prema propisima iz obveznog zdravstvenog osiguranja;

5. „staž obveznog zdravstvenog osiguranja“ je vremensko razdoblje u kojem je fizička osoba imala utvrđen status zdravstveno osigurane osobe od strane Zavoda ako međudržavnim ugovorom o socijalnom osiguranju nije drugačije određeno;

6. „mjesec“ je jedinična vremenska vrijednost od 30 kalendarskih dana koja služi za izračun trajanja prava propisanih ovim Zakonom;

7. „kućanstvo“ je zajednica života, privređivanja i trošenja ostvarenih prihoda svih članova obitelji korisnika prava iz ovog Zakona.

8. „puno radno vrijeme“ u smislu ovog Zakona je rad od 40 sati tjedno.

9. „rad s polovicom punog radnog vremena“ u smislu ovog Zakona je rad s polovicom radnog vremena iz točke 8. ovog članka.

II. KORISNIK RODILJNIH I RODITELJSKIH POTPORA

Članak 7.

(1) Korisnik rodiljnih i roditeljskih potpora (u daljnjem tekstu: korisnik) prema ovom Zakonu je djetetov roditelj koji:

1. temeljem zapošljavanja prema propisima o radu ima priznat status osiguranika iz obveznog zdravstvenog i mirovinskog osiguranja (dalje: zaposleni roditelj), što obuhvaća:

- osobe u radnom odnosu kod domaćeg ili stranog poslodavca sa sjedištem u Republici Hrvatskoj,
- osobe s prebivalištem ili odobrenim stalnim boravkom u Republici Hrvatskoj zaposlene u inozemstvu kod stranog poslodavca koje nemaju zdravstveno osiguranje stranog nositelja zdravstvenog osiguranja, odnosno koje nisu obvezno osigurane prema inozemnim propisima na način kako je to određeno međunarodnim ugovorom o socijalnom osiguranju;

2. temeljem samozapošljavanja ima priznat status osiguranika iz obveznog zdravstvenog i mirovinskog osiguranja (dalje: samozaposleni roditelj), što obuhvaća:

- osobe koje na području Republike Hrvatske obavljaju gospodarsku djelatnost obrta i s obrtom izjednačenih djelatnosti,
- osobe koje samostalno u obliku slobodnog zanimanja obavljaju profesionalnu djelatnost te
- osobe koje u Republici Hrvatskoj obavljaju djelatnost poljoprivrede i šumarstva kao jedino ili glavno zanimanje, ako su obveznici poreza na dohodak ili poreza na dobit, a nisu osigurane po osnovi rada,
- službenike vjerske zajednice, koja je upisana u evidenciju vjerskih zajednica koju vodi nadležno državno tijelo, ako nisu osigurani po osnovi rada;

3. ostvaruje drugi dohodak na koji su plaćeni doprinosi prema propisima o doprinosima za obvezna osiguranja te koji je s te osnove stekao status osiguranika iz obveznog zdravstvenog osiguranja (dalje: roditelj koji ostvaruje drugi dohodak);

4. je poljoprivrednik koji u Republici Hrvatskoj obavlja djelatnost poljoprivrede i šumarstva kao jedino ili glavno zanimanje ako je vlasnik, posjednik ili zakupac te ako je s te osnove stekao status osiguranika iz obveznog zdravstvenog osiguranja, a nije obveznik poreza na dohodak ili poreza na dobit i nije zdravstveno osiguran po osnovi rada;

5. prema propisima o zapošljavanju ima priznat status nezaposlene osobe ako ovim Zakonom nije drugačije propisano (dalje: nezaposleni roditelj);

6. je korisnik mirovine, korisnik prava na profesionalnu rehabilitaciju ili korisnik prava na invalidsku mirovinu zbog profesionalne nesposobnosti za rad prema propisima o mirovinskom osiguranju Republike Hrvatske ili osoba koja se prema propisima iz socijalne skrbi ne smatra sposobnom za rad ili se prema drugim propisima smatra uzdržavanom osobom ili je polaznik redovitog školovanja ili sveučilišnog ili stručnog studija ili korisnik koji nema uvjete za ostvarenje statusa korisnika iz točke 1. do 5. ovog stavka, a ima priznat status zdravstveno osigurane osobe iz obveznog zdravstvenog osiguranja (dalje: roditelj izvan sustava rada).

(2) Iznimno od stavka 1., točke 1. ovog članka zaposlenim roditeljem smatraju se i:

- osobe koje su izabrane ili imenovane na stalne dužnosti u određenim tijelima državne vlasti, odnosno jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave ako za taj rad primaju plaću i ako po toj osnovi imaju priznat status osiguranika iz obveznog zdravstvenog i mirovinskog osiguranja,
- članovi uprave trgovačkih društava ako po toj osnovi imaju priznat status osiguranika iz obveznog zdravstvenog i mirovinskog osiguranja,
- osobe koje su prema propisima o radu sklopile ugovor o volonterskom radu, koje se bez zasnivanja radnog odnosa nakon završenog obrazovanja stručno osposobljavaju bez zasnivanja radnog odnosa ako po toj osnovi imaju priznat status osiguranika iz obveznog zdravstvenog i mirovinskog osiguranja;

(3) Korisnik rodiljnih i roditeljskih potpora iz ovog Zakona je i osoba koja je prema propisima o obiteljskim odnosima stekla status posvojitelja koji ima utvrđen status osigurane osobe u obveznom zdravstvenom osiguranju ako ovim Zakonom nije drugačije propisano.

(4) Korisnik prema odredbama ovoga Zakona i pod uvjetima iz ovog Zakona je i osoba kojoj je na temelju rješenja nadležnog tijela dijete povjereno na čuvanje i odgoj (skrbnik).

(5) Korisnik rodiljnih i roditeljskih potpora prema odredbama ovog Zakona je i stranac s odobrenim stalnim boravkom u Republici Hrvatskoj koji ima priznat status osigurane osobe u obveznom zdravstvenom osiguranju.

Članak 8.

Državljeni država članica Europskog ekonomskog prostora u pravima i dužnostima propisanim ovim Zakonom izjednačeni su s hrvatskim državljanima.

III. PRAVA KORISNIKA NA RODILJNE I RODITELJSKE POTPORE

Članak 9.

(1) Korisnik iz članka 7. stavka 1., točke 1. i 2. i stavka 2. ovog Zakona ima pravo na:

1. rodiljni dopust,
2. roditeljski dopust,
3. rad s polovicom punog radnog vremena,
4. rad u skraćenom radnom vremenu zbog pojačane njege djeteta,
5. stanku za dojenje djeteta,
6. dopust trudnice ili majke koja doji dijete,
7. dopust ili rad u skraćenom radnom vremenu radi skrbi i njege djeteta s težim smetnjama u razvoju,
8. mirovanje radnog odnosa do treće godine života djeteta.

(2) Korisnik iz članka 7. stavka 1. točke 3., 4. i 5. ovog Zakona ima pravo na:

1. rodiljnu poštedu od rada,
2. roditeljsku poštedu od rada.

(3) Korisnicima iz članka 7. stavka 1., točke 1., 2., 3., 4. i 5. i stavka 2. ovog Zakona za vrijeme korištenja propisanih prava, ovisno o njihovom radnopravnom statusu, pripada pravo na naknadu plaće ili novčanu naknadu prema odredbama ovog Zakona.

(4) Korisnik iz članka 7. stavka 1., točke 6. ovog Zakona po rođenju djeteta ima pravo na novčanu pomoć radi rodiljne ili roditeljske brige o djetetu prema odredbama ovog Zakona.

(5) Korisnik iz članka 7. stavka 3. ovog Zakona osnovom pravomoćnog rješenja o posvojenju po propisima o obiteljskim odnosima ima pravo, zavisno od njegova radnopravnog statusa, na posvojiteljski dopust ili posvojiteljsku poštedu od rada ili posvojiteljsku brigu o djetetu te, za vrijeme korištenja jednog od tih prava, pravo na naknadu plaće ili novčanu naknadu ili novčanu pomoć prema odredbama ovog Zakona.

(6) Korisnici iz članka 7. ovog Zakona, osim novčanih potpora iz stavka 3., 4. i 5. ovog članka, pod uvjetima iz ovog Zakona, imaju pravo i na jednokratnu novčanu potporu za novorođeno dijete.

Članak 10.

(1) Prava iz članka 9. ovog Zakona korisnici ostvaruju na način, u opsegu i pod uvjetima propisanim ovim Zakonom i propisima donesenim na temelju ovog Zakona, ako ovim Zakonom nije drugačije propisano.

(2) Korisnik koji nije iskoristio prava prema ovom Zakonu ne može potraživati novčanu naknadu za neiskorišteno pravo.

Članak 11.

Prava iz članka 9. ovog Zakona ne mogu istovremeno koristiti oba roditelja, osim ako ovim Zakonom nije drugačije propisano.

IV. PRAVA ZAPOSLENIH RODITELJA I SAMOZAPOSLENIH RODITELJA NA RODILJNE I RODITELJSKE POTPORE

1. Rodiljni dopust

Članak 12.

(1) Zaposlena majka ili samozaposlena majka za vrijeme trudnoće, poroda i njege novorođenog djeteta, ima pravo na rodiljni dopust do navršenih 6 mjeseci života djeteta ako ovim Zakonom nije drugačije propisano.

(2) Zaposlena majka ili samozaposlena majka obvezno koristi rodiljni dopust 28 dana prije dana očekivanoga poroda i koristi ga u neprekidnom trajanju do 42. dana poslije poroda (dalje: obvezni rodiljni dopust).

(3) Dan očekivanoga poroda utvrđuje izabrani doktor opće/obiteljske medicine na prijedlog izabranog doktora ginekologa iz obveznog zdravstvenog osiguranja.

(4) Zaposlena majka ili samozaposlena majka može početi koristiti rodiljni dopust iz stavka 1. ovog članka i 45 dana prije dana očekivanoga poroda, prema nalazu i ocjeni izabranog doktora ginekologa iz stavka 3. ovog članka.

(5) Nakon proteka obveznoga rodiljnog dopusta iz stavka 2. ovoga članka, ako se roditelji tako sporazumiju, pravo na rodiljni dopust do navršenih 6 mjeseci života djeteta može koristiti djetetov otac.

(6) Ako je dijete prerano rođeno, rodiljni dopust iz stavka 1. ovog članka produžuje se za onoliko vremena za koliko je dijete prerano rođeno.

2. Roditeljski dopust

Članak 13.

(1) Zaposleni roditelj ili samozaposleni roditelj, nakon proteka rodiljnog dopusta iz članka 12. ovog Zakona, ima pravo na roditeljski dopust.

(2) Zaposleni roditelj ili samozaposleni roditelj može koristiti roditeljski dopust do osme godine života djeteta na način i u trajanju propisanom člankom 14. ovog Zakona.

(3) Pravo na roditeljski dopust osobno je pravo oba zaposlena roditelja ili samozaposlena roditelja i koriste ga, u pravilu, u jednakom dijelu, ako ovim Zakonom nije drugačije propisano.

(4) Iznimno od stavka 3. ovog članka, pravo na roditeljski dopust može koristiti samo jedan od roditelja, ako se o tome pisano izjasne oba roditelja.

Članak 14.

(1) Zaposleni roditelj ili samozaposleni roditelj po isteku rodiljnog dopusta iz članka 12. ovog Zakona ima pravo na roditeljski dopust u trajanju od 6 ili 30 mjeseci, ovisno o broju rođene djece i načinu njegova korištenja.

(2) Zaposleni roditelj ili samozaposleni roditelj ima pravo na roditeljski dopust u trajanju od:

- 6 mjeseci, za prvo i drugo rođeno dijete,

- 30 mjeseci, za rođene blizance, treće i svako naredno dijete.

(3) Pravo na roditeljski dopust iz stavka 2. ovoga članka u pravilu koriste oba roditelja iz stavka 1. ovog članka, u jednakom trajanju od 3 ili 15 mjeseci, a mogu ga koristiti pojedinačno, obostrano istovremeno ili naizmjenično, sukladno osobnom dogovoru i pod uvjetom da pravo na roditeljski dopust prema članku 13. stavku 4. ovog Zakona ne koristi samo jedan od roditelja.

(4) Ako djetetov otac koristi pravo na roditeljski dopust u trajanju od najmanje tri mjeseca, roditeljski dopust iz stavka 2. ovoga članka produžuje se za dva mjeseca.

(5) Zaposleni roditelj ili samozaposleni roditelj može koristiti roditeljski dopust iz stavka 2. ovog članka u cijelosti ili u njegovim dijelovima.

(6) Za slučaj da zaposleni ili samozaposleni roditelj roditeljski dopust iz stavka 2. ovog članka koristi u dijelovima može ga koristiti najviše dva puta godišnje, svaki put u trajanju od najmanje 30 dana.

(7) U broj rođene djece iz stavka 2. ovog članka uračunavaju se i mrtvorodena djeca te umrla djeca majke i posvojena djeca.

3. Rad s polovicom punog radnog vremena

Članak 15.

(1) Zaposleni roditelj ili samozaposleni roditelj može pravo na roditeljski dopust iz članka 12. stavka 1. ovog Zakona i roditeljski dopust iz članka 14. stavka 2. ovoga Zakona koristiti i kao pravo na rad s polovicom punog radnog vremena, prema odredbama iz ovog Zakona.

(2) Zaposleni roditelj ili samozaposleni roditelj, nakon isteka obveznog roditeljskog dopusta iz članka 12. stavka 2. ovog Zakona, ima pravo koristiti preostali dio roditeljskog dopusta iz članka 12. stavka 1. ovog Zakona i kao pravo na rad s polovicom punog radnog vremena.

(3) Zaposleni roditelj ili samozaposleni roditelj ima pravo nakon navršenih 6 mjeseci života djeteta koristiti rad s polovicom punog radnog vremena iz stavka 2. ovog članka u onolikom trajanju koliko je to pravo koristio do 6. mjeseca života djeteta, a najduže do 9. mjeseca života djeteta.

(4) Zaposleni roditelj ili samozaposleni roditelj, po iskorištenju prava na roditeljski dopust iz članka 12. ovog Zakona ili prava na rad s polovicom punog radnog vremena iz stavka 2. i 3. ovog članka, može pravo na roditeljski dopust iz članka 14. stavka 2. ovog Zakona koristiti i kao pravo na rad s polovicom punog radnog vremena u dvostrukom trajanju neiskorištenog roditeljskog dopusta.

4. Pravo na rad u skraćenom radnom vremenu radi pojačane njege djeteta

Članak 16.

(1) Po iskorištenju roditeljskog dopusta iz članka 14. stavka 2. ovog Zakona ili prava na rad u skraćenom radnom vremenu iz članka 15. stavka 4. ovog Zakona jedan od zaposlenih roditelja ili samozaposlenih roditelja ima pravo na rad u skraćenom radnom vremenu do navršene 3. godine djetetova života, ako je djetetu, prema nalazu i ocjeni izabranog doktora primarne zdravstvene zaštite i nadležnog liječničkog povjerenstva Zavoda, zbog njegova zdravlja i razvoja, potrebna pojačana briga i njega.

(2) Ministar nadležan za zdravstvo uz suglasnost ministra nadležnog za obitelj pravilnikom će propisati uvjete i postupak stjecanja prava na rad u skraćenom radnom vremenu, radi potrebne pojačane brige i njege djeteta do njegove navršene 3. godine života.

5. Dopust za slučaj smrti djeteta

Članak 17.

Ako zaposlena majka ili samozaposlena majka rodi mrtvo dijete ili ako dijete umre prije nego što je protekao roditeljski ili roditeljski dopust, korisnik tog dopusta ima pravo nastaviti njegovo korištenje još 3 mjeseca nakon mjeseca u kojem je rođeno mrtvo dijete ili nastupila smrt djeteta.

6. Korištenje prava na roditeljski dopust od jednog roditelja

Članak 18.

(1) Ako za vrijeme korištenja jednog od prava propisanog ovim Zakonom jedan od zaposlenih roditelja ili samozaposlenih roditelja umre ili ako je iz bilo kojeg drugog opravdanog razloga onemogućen koristiti pripadajuće pravo, pravo korištenja pripadajućeg prava u cijelosti se prenosi na drugog roditelja.

(2) Opravdani razlozi prema stavku 1. ovog članka su:

- kad je jedan od roditelja lišen roditeljske skrbi, potpuno lišen poslovne sposobnosti, djelomice lišen poslovne sposobnosti u odnosu na roditeljsku skrb, nestao, nepoznat, nepoznatog prebivališta ili boravka;
- ako su radi zaštite dobrobiti djeteta susreti i druženje djeteta s jednim od roditelja zabranjeni ili ograničeni ili je jednom od roditelja, prema propisima o zaštiti od nasilja u obitelji, izrečena zaštitna mjera zabrane približavanja djetetu ili udaljenja iz stana, kuće ili nekog drugog stambenog prostora u kojem dijete živi;
- ako je jedan od roditelja teško bolestan ili je ovisan o pomoći druge osobe radi čega je spriječen u obavljanju roditeljske skrbi prema ocjeni nadležnog liječničkog povjerenstva Zavoda;
- kad je jedan od roditelja kao djelatna vojna osoba u vojnoj misiji izvan Republike Hrvatske ili na izdržavanju kazne zatvora u trajanju dužem od jedne godine neprekidno, a sve pod uvjetom da se je roditelj iz ovog podstavka svojom pisanom izjavom odrekao prava na korištenje roditeljskog dopusta u korist drugog roditelja.

7. Stanka za dojenje djeteta i pravo na dopust trudnice i majke koja doji dijete

7.1. Stanka za dojenje

Članak 19.

(1) Zaposlena majka i samozaposlena majka, koja nakon korištenja roditeljskog dopusta ili rada u skraćenom radnom vremenu nastavi dojiti dijete, tijekom rada u punom radnom vremenu, ima pravo na stanku za dojenje djeteta u trajanju od dva sata dnevno, neovisno od toga koristi li zaposleni otac u isto vrijeme i za isto dijete jedno od prava propisanih ovim Zakonom.

(2) Pravo iz stavka 1. ovog članka može se koristiti jednokratno ili dva puta u tijeku dana u trajanju od sat vremena.

(3) Pravo iz stavka 1. ovoga članka zaposlena majka ili samozaposlena majka može koristiti do navršene 1. godine života djeteta.

(4) Vrijeme stanke iz stavka 1. ovoga članka ubraja se u radno vrijeme.

(5) Zaposlena majka i samozaposlena majka za vrijeme korištenja prava iz stavka 1. ovoga članka ima pravo na naknadu plaće koja iznosi 100% proračunske osnovice, preračunate na satnu osnovicu za mjesec za koji se obračunava naknada plaće.

7.2. Dopust zaposlene trudnice i majke koja doji dijete

Članak 20.

(1) Ako zaposlena trudnica ili majka koja doji dijete radi na poslovima koji su štetni po njezino zdravlje i zdravlje djeteta koje doji, a poslodavac nije osigurao raspoređivanje zaposlene trudnice ili majke na druge odgovarajuće poslove, zaposlena trudnica ili majka koja doji dijete ima pravo na trudnički ili dojenački dopust, uz naknadu plaće u visini njezine pripadajuće plaće, a na teret poslodavca.

(2) Zaposlena trudnica ili majka koja doji dijete pravo na dopust iz stavka 1. ovog članka koristi od prvog narednog dana od dana kad je prema propisima o radu i zaštiti na radu utvrđeno da poslodavac nije osigurao raspoređivanje zaposlene trudnice ili majke koja doji dijete na druge odgovarajuće poslove do dana stjecanja prava na roditeljski dopust ili do navršene godine dana djetetova života.

Članak 21.

Ministar nadležan za obitelj uz suglasnost ministra nadležnog za rad pravilnikom će propisati uvjete i postupak ostvarivanja prava zaposlene trudnice i zaposlene majke koja doji dijete iz članka 19. i 20. ovog Zakona.

8. Mirovanje radnog odnosa do treće godine djetetova života

Članak 22.

(1) Nakon što je iskorišteno pravo na roditeljski dopust ili pravo na rad s polovicom punog radnog vremena prema ovom Zakonu, jedan od zaposlenih roditelja ima pravo ne raditi do navršene 3. godine života djeteta.

(2) Za vrijeme korištenja prava iz stavka 1. ovog članka, prava i obveze zaposlenog roditelja iz radnog odnosa miruju, a pravo na obvezno zdravstveno osiguranje te pravo na mirovinsko osiguranje ostvaruje se prema propisima kojima je uređeno to pravo.

(3) Poslodavac jedan primjerak odluke o mirovanju radnog odnosa zaposlenog roditelja do treće godine djetetova života obvezno dostavlja Zavodu radi evidencije.

9. Prava zaposlenog roditelja ili samozaposlenog roditelja djeteta s težim smetnjama u razvoju

Članak 23.

(1) Zaposleni roditelj ili samozaposleni roditelj djeteta s težim smetnjama u razvoju (dijete s težim tjelesnim ili mentalnim oštećenjem ili težom psihičkom bolesti), nakon iskorištenog prava na roditeljski dopust prema ovom Zakonu, ima pravo na dopust za njegu djeteta ili pravo na rad u skraćenom radnom vremenu do navršene 8. godine djetetova života na temelju nalaza i mišljenja nadležnog liječničkog povjerenstva Zavoda.

(2) Nakon prestanka korištenja prava iz stavka 1. ovoga članka jedan od zaposlenih roditelja ili samozaposlenih roditelja djeteta s težim smetnjama u razvoju ima pravo na rad u skraćenom radnom vremenu.

(3) Pod uvjetom iz stavka 1. ovog članka, jedan od zaposlenih roditelja ili samozaposlenih roditelja punoljetnog djeteta s težim smetnjama u razvoju ima pravo raditi skraćeno radno vrijeme do završetka redovitog školovanja ili dok ta potreba traje.

(4) Pravo iz stavka 1., 2. i 3. ovog članka ne može ostvariti zaposleni roditelj ili samozaposleni roditelj koji prema propisima iz socijalne skrbi ima priznat status roditelja njegovatelja.

(5) Roditelj koji koristi prava iz stavka 1. do 3. ovoga članka ima pravo na naknadu plaće prema ovom Zakonu.

(6) Ministar nadležan za obitelj, uz suglasnost ministra nadležnog za zdravstvo, pravilnikom će propisati uvjete i postupak za stjecanje prava iz stavka 1., 2. i 3. ovoga članka.

10. Naknada plaće zaposlenog roditelja ili samozaposlenog roditelja

Članak 24.

(1) Za vrijeme korištenja prava na roditeljski dopust iz članka 12. ovog Zakona ili prava na rad s polovicom punog radnog vremena iz članka 15. stavka 2. ovog Zakona zaposleni roditelj ili samozaposleni roditeljima ima pravo na naknadu plaće u iznosu 100% od osnovice za naknadu plaće utvrđene prema propisima o obveznom zdravstvenom osiguranju, a koja se isplaćuje na teret sredstava Zavoda.

(2) Zaposleni roditelj ili samozaposleni roditelj za vrijeme korištenja prava na roditeljski dopust iz članka 13. ovog Zakona, prava na rad s polovicom punog radnog vremena iz članka 15. stavka 3. ovog Zakona ima pravo na naknadu plaće, koja za puno radno vrijeme iznosi 100 % od osnovice za naknadu plaće utvrđene u skladu sa stavkom 1. ovog članka i koja ne može za puno radno vrijeme iznositi više od 80% proračunske osnovice mjesečno, u trajanju od 6 mjeseci, počevši od prvog dana korištenja prava.

(3) Zaposleni roditelj ili samozaposleni roditelj za vrijeme korištenja prava iz stavka 2. ovog članka u preostalom trajanju (po isteku 6 mjeseci njegova korištenja) ima pravo na naknadu plaće u iznosu od 50% proračunske osnovice mjesečno.

(4) Za vrijeme korištenja prava iz članka 16. ovog Zakona zaposleni roditelj ili samozaposleni roditelj ima pravo na naknadu plaće u visini od 50% proračunske osnovice mjesečno.

(5) Zaposleni roditelj ili samozaposleni roditelj za vrijeme korištenja dopusta za slučaj smrti djeteta iz članka 17. ovog Zakona ima pravo na naknadu plaće utvrđenu prema ovom Zakonu, koja za puno radno vrijeme iznosi 100 % od osnovice za naknadu plaće utvrđene u skladu sa stavkom 1. ovog članka i koja ne može za puno radno vrijeme iznositi više od 80% proračunske osnovice mjesečno.

(6) Iznimno od stavka 5. ovog članka u slučaju mrtvorodenog djeteta ili ako dijete umre za vrijeme korištenja prava na roditeljni dopust, zaposleni roditelj ili samozaposleni roditelj za vrijeme korištenja dopusta za slučaj smrti djeteta iz članka 17. ovog Zakona ima pravo na naknadu plaće, koja za puno radno vrijeme iznosi 100% od osnovice za naknadu plaće utvrđene u skladu sa stavkom 1. ovog članka, a koja se isplaćuje na teret sredstava Zavoda.

(7) Zaposleni roditelj ili samozaposleni roditelji djeteta s težim smetnjama u razvoju za vrijeme korištenja prava na dopust za njegu djeteta do navršene 8. godine djetetova života iz članka 23. stavka 1. ovog Zakona ima pravo za puno radno vrijeme na naknadu plaće u iznosu od 65% proračunske osnovice mjesečno.

(8) Zaposleni roditelj ili samozaposleni roditelji djeteta s težim smetnjama u razvoju za vrijeme korištenja prava na rad u skraćenom radnom vremenu iz članka 23. stavka 2. i 3. ovog Zakona ima pravo na naknadu plaće za preostalo vrijeme do punog radnog vremena u visini razlike između plaće koju ostvaruje radeći polovicu punog radnog vremena i plaće koju bi ostvario da radi u punom radnom vremenu.

(9) Zaposleni roditelj ili samozaposleni roditelj, koji ne ispunjava uvjet staža osiguranja u trajanju od najmanje 12 mjeseci neprekidno, za vrijeme korištenja prava utvrđenih ovim Zakonom ima pravo na naknadu plaće koja iznosi 50% proračunske osnovice.

(10) Zaposlenom roditelju ili samozaposlenom roditelju naknada plaće utvrđena ovim člankom ne može iznositi manje od 50% proračunske osnovice, neovisno radi li ili volontira u punom ili nepunom radnom vremenu.

(11) Naknada plaće iz stavka 2., 3., 4., 5., 7. i 8. ovog članka isplaćuje se na teret sredstava državnog proračuna.

Članak 25.

Za vrijeme korištenja prava iz članka 12., 14., 15., 16., 17., 19., 20. i 23. ovog Zakona, zaposleni roditelj ili samozaposleni roditelj ima prava iz obveznog mirovinskog osiguranja i pravo na plaćene doprinose prema posebnim propisima.

11. Ostvarivanje prava u većem opsegu

Članak 26.

Prava zaposlenog roditelja propisana ovim Zakonom, mogu se u većem opsegu urediti kolektivnim ugovorom, sporazumom radničkog vijeća s poslodavcem, pravilnikom o radu i ugovorom o radu na teret sredstava poslodavca pod uvjetom i na način utvrđen općim aktom poslodavca.

V. PRAVA RODITELJA KOJI OSTVARUJE DRUGI DOHODAK, RODITELJA POLJOPRIVREDNIKA I NEZAPOSLENOG RODITELJA

Članak 27.

(1) Roditelj koji ostvaruje drugi dohodak iz članka 7. stavka 1. točke 3. ovog Zakona, roditelj poljoprivrednik iz članka 7. stavka 1. točke 4. ovog Zakona i nezaposleni roditelj iz članka 7. stavka 1. točke 5. ovog Zakona, na način i pod uvjetima iz ovog Zakona, počevši od dana rođenja djeteta, ima pravo na roditeljsku i roditeljsku poštedu od rada te pravo na novčanu naknadu za vrijeme korištenja tih prava.

(2) Nezaposleni roditelj iz stavka 1. ovog članka može ostvariti pravo na roditeljsku poštedu od rada pod uvjetom da na dan rođenja djeteta ispunjava slijedeće uvjete:

1. da je hrvatski državljanin ili stranac s odobrenim stalnim boravkom u Republici Hrvatskoj,
2. da ima neprekidno prebivalište ili stalni boravak u Republici Hrvatskoj u trajanju od najmanje 3 godine,
3. da je zdravstveno osiguran prema propisima o obveznom zdravstvenom osiguranju,
4. da se vodi u evidenciji nezaposlenih osoba Hrvatskog zavoda za zapošljavanje najmanje 9 mjeseci neprekidno ili 12 mjeseci s prekidima u posljednje dvije godine prije rođenja djeteta ili da se u evidenciju nezaposlenih osoba prijavio:

– u roku od 90 dana od dana završetka redovitog školovanja ili studija ili 30 dana od dana završnog ispita,

– u roku od 30 dana od dana prekida redovitog školovanja ili studija ili

– u roku od 30 dana od dana prestanka radnog odnosa, službe ili obavljanja samostalne djelatnosti ili primanja novčane naknade zbog bolovanja, ako u trenutku prestanka tih okolnosti ima najmanje 6 mjeseci neprekidnog radnog staža.

(3) Smatra se da nezaposleni roditelj ispunjava uvjet iz stavka 3. točke 4. ovog članka ako je do prestanka njegova vođenja u evidenciji nezaposlenih osoba Hrvatskog zavoda za zapošljavanje došlo:

- radi ostvarenog primitka prema propisima o porezu na dohodak, na koji se obračunavaju doprinosi za obvezna osiguranja prema posebnim propisima,
- radi korištenja prava iz ovog Zakona.

(4) Korisnici iz stavka 1. ovog članka koji izgube status u obveznom zdravstvenom osiguranju, a nisu u roku od 30 stekli novi status osigurane osobe kod Zavoda, gube pravo na korištenje prava prema ovom Zakonu.

1. Rodiljna i roditeljska pošteta od rada

Članak 28.

(1) Rodiljnu poštedu od rada iz članka 27. stavka 1. ovog Zakona obvezno od rođenja djeteta do 42. dana od dana rođenja djeteta koristi majka djeteta.

(2) Majka djeteta iz stavka 1. ovog članka, roditeljsku poštedu od rada ima pravo koristiti do navršenog 6. mjeseca života djeteta, u neprekinutom trajanju.

(3) Majka djeteta, korisnik prava na roditeljsku poštedu od rada, nakon isteka 42 dana iz stavka 1. ovog članka može radi zaposlenja ili samozaposlenja prekinuti korištenje prava na roditeljsku poštedu od rada, pri čemu otac djeteta, koji je u istom radnopravnom statusu kao i majka djeteta, ima pravo na korištenje preostalog dijela neiskorištenog prava na roditeljsku poštedu od rada, uz majčinu pisanu suglasnost.

Članak 29.

(1) Po isteku prava na roditeljsku poštedu od rada korisnik iz članka 28. ovog Zakona ima pravo na roditeljsku poštedu od rada u trajanju od:

- 6 mjeseci, za prvo i drugo rođeno dijete,
- 30 mjeseci, za blizance, treće i svako naredno dijete.

(2) Korisnik prava iz stavka 1. ovog članka, može prekinuti korištenje tog prava radi zaposlenja ili samozaposlenja, s pravom drugog roditelja, koji je u istom radnopravnom statusu s korisnikom, na korištenje preostalog dijela neiskorištenog prava na roditeljsku poštedu od rada, uz korisnikovu suglasnost.

(3) Korisnik prava iz stavka 1. ovog članka može radi zaposlenja ili samozaposlenja prekinuti korištenje prava na roditeljsku poštedu od rada te nastaviti njegovo korištenje, ako je proveo na radu najmanje 9 mjeseci neprekidno prije mjeseca u kojem namjerava započeti koristiti preostali dio pripadajućeg prava, kao zaposleni roditelj ili samozaposleni roditelj pod uvjetima iz ovog Zakona.

(4) Korisnik iz stavka 3. ovog članka koji na radu nije proveo najmanje 9 mjeseci prije mjeseca u kojem namjerava započeti koristiti preostali dio neiskorištene roditeljske poštete od rada iz razloga što

mu je prestao radni odnos ili je prestao obavljati djelatnost iz članka 6. točke 2. ovog Zakona, a na radu je proveo najmanje 3 mjeseca neprekidno, ima pravo nastaviti korištenje preostalog dijela prava na roditeljsku poštedu od rada, kao nezaposleni roditelj ako ispunjava uvjete za nezaposlenog roditelja iz članka 27. Zakona.

(5) Korisnik iz stavka 3. i 4. ovog članka ima pravo koristiti preostali dio neiskorištene roditeljske poštede od rada pod uvjetom da pravo na roditeljsku poštedu od rada nije prenio na drugog roditelja u smislu stavka 2. ovog članka.

2. Ostvarivanje prava na novčanu naknadu za vrijeme korištenja prava na roditeljsku poštedu od rada

Članak 30.

(1) Korisnik prava iz članka 27. stavka 1. ovog Zakona za vrijeme korištenja prava na roditeljsku poštedu od rada ima pravo na novčanu naknadu u iznosu 50% proračunske osnovice mjesečno.

(2) Korisniku prava iz članka 27. stavka 1. ovog Zakona, za slučaj smrti djeteta pripada pravo na isplatu novčane naknade iz stavka 1. ovog članka još 3 mjeseca nakon mjeseca u kojem je nastupila smrt djeteta.

(3) Korisnik prava iz članka 27. stavka 1. ovog Zakona, za vrijeme korištenja prava na roditeljsku poštedu od rada, ima prava iz obveznog mirovinskog osiguranja i pravo na plaćene doprinose prema posebnim propisima.

VI. PRAVO RODITELJA IZVAN SUSTAVA RADA

Članak 31.

(1) Majka izvan sustava rada iz članka 7. stavka 1. točke 6. ovog Zakona ima pravo na novčanu pomoć tijekom roditeljske brige o novorođenom djetetu.

(2) Pod roditeljskom brigom o djetetu iz stavka 1. ovog članka podrazumijeva se razdoblje od rođenja djeteta do navršene 6. godine života djeteta, a pod roditeljskom brigom razdoblje od 6. godine života do navršene 1. godine života djeteta, za prvo i drugo rođeno dijete ili do navršene 3. godine života djeteta kod rođenja blizanaca, trećeg i svakog narednog djeteta.

(3) Majka iz stavka 1. ovog članka, nakon 42. dana od dana rođenja djeteta, radi zaposlenja ili samozaposlenja, može prekinuti korištenje prava na roditeljsku brigu o djetetu, pri čemu otac djeteta, koji je u istom radnom statusu kao i majka djeteta, ima pravo na korištenje preostalog dijela neiskorištenog prava na roditeljsku brigu o djetetu, uz majčinu pisanu suglasnost.

(4) Majka iz stavka 1. ovog članka, nakon 42. dana od dana rođenja djeteta, može radi zaposlenja ili samozaposlenja prekinuti korištenje prava na roditeljsku brigu o djetetu te započeti ili nastaviti koristiti preostali dio roditeljske brige o djetetu do navršene 1. odnosno 3. godine života djeteta ako je provela na radu najmanje 9 mjeseci neprekidno prije mjeseca u kojem namjerava započeti koristiti preostali dio pripadajućeg prava, kao zaposleni roditelj ili samozaposleni roditelj pod uvjetima iz ovog Zakona.

(5) Majka iz stavka 4. ovog članka koja na radu nije provela najmanje 9 mjeseci prije mjeseca u kojem namjerava započeti koristiti preostali dio neiskorištene roditeljske brige o djetetu iz razloga što joj je prestao radni odnos ili je prestala obavljati djelatnost iz članka 6. točke 2. ovog Zakona, a na radu je provela najmanje 3 mjeseca neprekidno, ima pravo nastaviti korištenje preostalog dijela prava na roditeljsku brigu o djetetu, kao roditelj izvan sustava rada ako i dalje ispunjava uvjete iz članka 32. Zakona.

(6) Majka iz stavka 4. i 5. ovog članka ima pravo koristiti preostali dio neiskorištene roditeljske brige o djetetu pod uvjetom da pravo na roditeljsku brigu o djetetu nije prenijela na drugog roditelja u smislu stavka 3. ovog članka.

Članak 32.

(1) Majka izvan sustava rada može ostvariti pravo s osnove roditelje i roditeljske brige o djetetu iz članka 31. stavka 1. i 2. ovog Zakona pod uvjetom da na dan rođenja djeteta ispunjava sljedeće uvjete:

- da je hrvatska državljanica ili strankinja s odobrenim stalnim boravkom u Republici Hrvatskoj,
- da ima neprekidno prebivalište ili stalni boravak u Republici Hrvatskoj u trajanju od najmanje 5 godine,

- da je zdravstveno osigurana prema propisima o obveznom zdravstvenom osiguranju.

(2) Iznimno, majka izvan sustava rada, koja u tijeku korištenja prava na novčanu pomoć tijekom roditeljske i roditeljske brige o novorođenom djetetu završi redovito školovanje ili pohađanje sveučilišnog ili stručnog studija ili joj obveze redovitog školovanja ili pohađanje sveučilišnog ili stručnog studija miruju ili prekine redovito školovanje, pohađanje sveučilišnog ili stručnog studija, zadržava pravo korištenja priznatog prava do roka propisanog za njegovo korištenje, ako se u roku od 30 dana od dana prekida ili završetka redovitog školovanja ili pohađanja sveučilišnog studija prijavila u evidenciju nezaposlenih osoba kod Hrvatskog zavoda za zapošljavanje.

(3) Majka iz stavka 1. ovog članka koja izgubi status u obveznom zdravstvenom osiguranju, a nije u roku od 30 dana stekla novi status osigurane osobe kod Zavoda, gubi pravo na korištenje prava iz stavka 1. ovog članka.

Članak 33.

(1) Novčana pomoć iz članka 31. stavka 1. ovog Zakona iznosi 50% proračunske osnovice mjesečno.

(2) Majka izvan sustava rada pravo na novčanu pomoć iz stavka 1. ovog članka može ostvariti počevši od dana rođenja djeteta.

(3) Majka izvan sustava rada, za slučaj smrti djeteta, ostvaruje pravo na novčanu pomoć iz stavka 1. ovog članka još tri mjeseca od mjeseca u kojem je nastupila smrt djeteta.

VII. PRAVA POSVOJITELJA DJETETA

Članak 34.

(1) Osoba koja je temeljem posvojenja djeteta postala posvojitelj, pod uvjetom da je zdravstveno osigurana po propisima o obveznom zdravstvenom osiguranju, ima pravo na pripadajuće vremenske dopuste ili poštude od rada te pravo na naknadu plaće ili drugi oblik novčane naknade prema odredbama iz ove glave, ako ovim Zakonom nije drugačije propisano.

(2) Opseg prava posvojitelja iz stavka 1. ovog članka ovisi o radnopravnom statusu korisnika prava i životnoj dobi posvojenika.

(3) Prava s osnova posvojenja koristi samo jedan od posvojitelja djeteta, neovisno o broju posvojene djece.

(4) Korisnici iz stavka 1. ovog članka za vrijeme korištenja prava prema ovom Zakonu imaju pravo iz obveznog mirovinskog osiguranja i pravo na plaćene doprinose prema posebnim propisima.

1. Prava zaposlenog ili samozaposlenog posvojitelja

1.1. Posvojiteljski dopust

Članak 35.

(1) Zaposleni posvojitelj i samozaposleni posvojitelj, pod uvjetom da supružnik posvojitelja djeteta nije roditelj djeteta, ima pravo na posvojiteljski dopust u trajanju propisanom ovim Zakonom.

(2) Pravo na posvojiteljski dopust zaposleni posvojitelj ili samozaposleni posvojitelj stječe s danom pravomoćnosti rješenja o posvojenju.

Članak 36.

(1) Zaposleni posvojitelj ili samozaposleni posvojitelj, ostvaruje posvojiteljski dopust u trajanju od:

- a) 6 mjeseci, za posvojenika mlađeg od 3 godine;
- b) 5 mjeseci, za posvojenika u životnoj dobi od 3. do navršene 5. godine života djeteta;
- c) 4 mjeseca, za posvojenika u životnoj dobi od 5. do navršene 18. godine života djeteta.

(2) Za slučaj posvojenja blizanaca ili djeteta koje posvojenjem postaje treće ili svako naredno dijete u obitelji zaposlenog posvojitelja ili samozaposlenog posvojitelja, ili djeteta s teškoćama u razvoju, posvojiteljski dopust iz stavka 1. ovog članka produžuje se za 60 dana.

(3) Po iskorištenju posvojiteljskog dopusta iz stavka 1. i 2. ovog članka zaposleni posvojitelj ili samozaposleni posvojitelj za posvojenika do njegove 3. godine života ima pravo na roditeljski dopust i sva druga prava zaposlenog roditelja i samozaposlenog roditelja pod uvjetima i u trajanju propisanom ovim Zakonom.

(4) Za slučaj posvojenja djeteta u dobi iznad 3 godine pripadajuće pravo na roditeljski dopust do navršene 8. godine života posvojenika skraćuje se za 30 dana po svakoj navršenoj godini života posvojenika iznad te dobi.

(5) Posvojiteljski dopust iz stavka 1. ovog članka korisnik može koristiti u neprekinutom trajanju ili na način propisan za korištenje roditeljskog dopusta, odnosno roditeljskog dopusta iz članka 12., 14. i 15. ovog Zakona.

1.2. Naknada plaće za vrijeme korištenja prava na posvojiteljski dopust

Članak 37.

Za vrijeme korištenja posvojiteljskog dopusta iz članka 36. ovog Zakona korisnik iz članka 35. ovog Zakona ima pravo na naknadu plaće pod uvjetima i u visini propisanoj za zaposlene roditelje i samozaposlene roditelje, korisnike roditeljskog dopusta, odnosno roditeljskog dopusta, odnosno drugih prava propisanih za zaposlene ili samozaposlene roditelje u skladu s člankom 24. ovog Zakona.

2. Prava drugih posvojitelja

Članak 38.

(1) Korisnik iz članka 7. stavka 3. ovog Zakona koji je prema ovom Zakonu roditelj koji ostvaruje drugi dohodak ili je poljoprivrednik ili nezaposlena osoba ili osoba izvan sustava rada, koja je prema propisima o obiteljskim odnosima postala posvojitelj djeteta, pod uvjetima iz ovog Zakona ima pravo na posvojiteljsku poštedu od rada ili pravo na posvojiteljsku brigu o djetetu u trajanju propisanom ovim Zakonom.

(2) Za vrijeme korištenja prava iz stavka 1. ovog članka korisnik ima pravo na novčanu naknadu ili novčanu pomoć u iznosu od 50% proračunske osnovice mjesečno.

2.1. Posvojiteljska pošteda od rada i posvojiteljska brigu o djetetu

Članak 39.

(1) Korisnik iz članka 38. stavka 1. ovog Zakona, koji je prema ovom Zakonu ostvaruje drugi dohodak ili je poljoprivrednik ili nezaposlena osoba i koji je pravomoćnim rješenjem o posvojenju postao posvojitelj (dalje: posvojitelj), pod uvjetom da supružnik posvojitelja nije roditelj posvojenika i ako ispunjava uvjete za stjecanje prava na roditeljsku poštedu od rada iz članka 27. ovog Zakona, ima pravo na posvojiteljsku poštedu od rada.

(2) Korisnik iz članka 38. stavka 1. ovog Zakona, koji je prema ovom Zakonu osoba izvan sustava rada i koja je pravomoćnim rješenjem o posvojenju postala posvojitelj (dalje: posvojitelj izvan sustava rada), pod uvjetom da supružnik posvojitelja nije roditelj posvojenika i ako ispunjava uvjete za stjecanje prava na roditeljsku brigu o djetetu iz članka 32. ovog Zakona, ima pravo na posvojiteljsku brigu o djetetu.

(3) Posvojitelj iz stavka 1. ovog članka ili posvojitelj izvan sustava rada iz stavka 2. ovog članka

ima pravo na posvojiteljsku poštedu od rada ili posvojiteljsku brigu o djetetu u trajanju od:

- 12 mjeseci, za posvojenika u dobi do 3 godine,
- 9 mjeseci, za posvojenika u dobi od 3. do navršene 5. godine života djeteta,
- 6 mjeseci, za posvojenika u dobi od 5. do navršene 8. godine života djeteta,
- 4 mjeseca, za posvojenika u dobi od 8. do navršene 18. godine života djeteta.

(4) Za slučaj posvojenja blizanaca ili djeteta koje posvojenjem postaje treće ili svako naredno dijete u obitelji posvojitelja ili posvojitelja izvan sustava rada, ili djeteta s teškoćama u razvoju, posvojiteljska pošteda od rada ili posvojiteljska briga o djetetu iz stavka 3. ovog članka produžuje se za 60 dana.

(5) Posvojitelj ili posvojitelj izvan sustava rada može, radi zaposlenja ili samozaposlenja, prekinuti korištenje prava iz stavka 3. i 4. ovog članka ili to pravo prenijeti na bračnog druga koji je posvojenjem postao roditelj posvojenog djeteta, uz njegovu pisanu suglasnost i pod uvjetom da ima isti radnopravni status osobe iz stavka 1. ili stavka 2. ovog članka koji prenosi pravo.

(6) Korisnik iz stavka 1. ili stavka 2. ovog članka, koji je radi zaposlenja ili samozaposlenja prekinuo korištenje prava na posvojiteljsku poštedu od rada ili posvojiteljsku brigu o djetetu, može nastaviti njegovo korištenje kao zaposleni ili samozaposleni posvojitelj ako je proveo na radu najmanje 9 mjeseci neprekidno prije mjeseca u kojem namjerava započeti koristiti preostali dio neiskorištenog prava i pod uvjetom da pravo korištenja posvojiteljske poštede od rada ili posvojiteljske brige o djetetu nije prenio na drugog roditelja prema stavku 5. ovog članka.

(7) Korisnik iz stavka 1. ovog članka ili stavka 2. ovog članka, koji na radu nije proveo najmanje 9 mjeseci prije mjeseca u kojem namjerava započeti koristiti preostali dio neiskorištene posvojiteljske poštede od rada ili posvojiteljske brige o djetetu iz razloga što mu je prestao radni odnos ili je prestao obavljati djelatnost iz članka 6. točke 2. ovog Zakona, a na radu je proveo najmanje 3 mjeseca neprekidno, ima pravo nastaviti korištenje preostalog dijela prava na posvojiteljsku poštedu od rada ili posvojiteljsku brigu o djetetu, kao nezaposleni roditelj ako ispunjava uvjete za nezaposlenog roditelja iz članka 27. Zakona.

2.2. Pravo na novčanu naknadu

Članak 40.

(1) Korisnik iz članka 38. stavka 1. ovog Zakona, za vrijeme korištenja prava na posvojiteljsku poštedu od rada ili prava na posvojiteljsku brigu o djetetu ima pravo na novčanu naknadu u iznosu od 50% proračunske osnovice mjesečno.

(2) Korisnik iz članka 39. stavka 6. ovog Zakona za vrijeme korištenje preostalog dijela neiskorištenog prava iz članka 39. stavaka 3. i 4. ovog Zakona ostvaruje pravo na naknadu u iznosu od 50% proračunske osnovice mjesečno.

VIII. JEDNOKRATNA NOVČANA POTPORA ZA NOVOROĐENO DIJETE

Članak 41.

Korisnik iz članka 7. ovog Zakona ima pravo na jednokratnu novčanu potporu za novorođeno dijete pod uvjetom i u iznosu propisanom ovim Zakonom.

Članak 42.

(1) Korisnik iz članka 7. stavka 1. točke 1. do 5. i stavka 2. ovog Zakona može ostvariti pravo na jednokratnu novčanu potporu iz članka 41. ovog Zakona pod uvjetom da u vrijeme rođenja djeteta ispunjava sljedeće uvjete:

- da je hrvatski državljanin s prebivalištem ili stranac sa stalnim boravkom u Republici Hrvatskoj u neprekidnom trajanju od najmanje 12 mjeseci,
- da je zdravstveno osiguran po propisima o obveznom zdravstvenom osiguranju.

(2) Korisnik iz članka 7. stavka 1. točke 6. ovog Zakona može ostvariti pravo na novčanu potporu

iz članka 41. ovog Zakona pod uvjetom da u vrijeme rođenja djeteta ispunjava sljedeće uvjete:

- da je hrvatski državljanin s prebivalištem ili stranac sa stalnim boravkom u Republici Hrvatskoj u neprekidnom trajanju od najmanje 5 godina,

- da je zdravstveno osiguran po propisima o obveznom zdravstvenom osiguranju.

(3) Korisnici iz stavka 1. i 2. ovog članka mogu podnijeti zahtjev i ostvariti pravo na jednokratnu novčanu potporu iz članka 41. ovog Zakona pod uvjetom da je dijete:

- upisano u matricu rođenih

- prijavljeno kao član njihovog kućanstva,

- zdravstveno osiguran po propisima o obveznom zdravstvenom osiguranju.

Članak 43.

(1) Jednokratna novčana potpora iz članka 41. ovog Zakona iznosi 70% proračunske osnovice.

(2) Pravo na novčanu potporu iz stavka 1. ovog članka, pod uvjetima iz članka 42. ovog Zakona ima i korisnik za posvojeno dijete u dobi do njegove navršene 3. godine života, ako novčana potpora iz članka 41. ovog Zakona za to dijete nije ranije isplaćena drugom korisniku.

IX. POSTUPAK OSTVARIVANJA PRAVA

Članak 44.

(1) Prava iz ovog Zakona ostvaruju se temeljem rješenja Zavoda donesenog na osnovi pisanog zahtjeva korisnika iz članka 7. ovog Zakona, ako ovim Zakonom nije drugačije propisano.

(2) Iznimno od stavka 1. ovog članka pravo na roditeljni dopust od 45. dana prije očekivanog termina poroda i pravo na obvezni roditeljni dopust ostvaruje se temeljem izvješća o bolovanju kojeg izdaje izabrani doktor primarne zdravstvene zaštite, a na prijedlog izabranog doktora ginekologa iz obveznog zdravstvenog osiguranja o danu očekivanog poroda na kojoj izabrani doktor primarne zdravstvene zaštite obvezno naznačuje samo početni datum korištenja prava.

(3) U postupku rješavanja po zahtjevu iz stavka 1. ovog članka primjenjuju se odredbe Zakona o općem upravnom postupku ako ovim Zakonom ili propisom donesenim na temelju ovog Zakona nije drukčije propisano.

(4) Zahtjev za ostvarivanje prava prema ovom Zakonu podnosi se najkasnije 30 dana prije naznačenog roka za početak njegova korištenja ako ovim Zakonom nije drugačije propisano.

Članak 45.

(1) O pravima iz ovog Zakona u prvom stupnju rješava nadležna ustrojbeno jedinica Zavoda na čijem je području prebivalište ili stalni boravak podnositelja zahtjeva.

(2) O žalbi protiv prvostupanjskog rješenja Zavoda rješava Direkcija Zavoda.

(3) Žalba ne odgađa izvršenje rješenja.

(4) Rješenje o žalbi donijeto u drugom stupnju konačno je u upravnom postupku i protiv njega se može pokrenuti upravni spor.

(5) Rješenje o pravu iz ovog Zakona obvezno se dostavlja poslodavcu ako je korisnik prava zaposleni roditelj, zaposleni posvojitelj ili zaposleni skrbnik.

(6) Rješenje o pravu nezaposlenog roditelja iz ovog Zakona obvezno se dostavlja nadležnoj ustrojbeno jedinici Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u čijoj se evidenciji nezaposlenih osoba vodi korisnik prava.

Članak 46.

(1) Korisnik koji potražuje prava iz ovog Zakona dužan je na zahtjev nadležne ustrojbene jedinice Zavoda dostaviti dokaze koji su uvjet za ostvarenje traženog prava, ako Zavod istima ne raspolaže ili ih ne može pribaviti po službenoj dužnosti.

(2) U prikupljanju dokaza kojima se utvrđuje opravdanost zahtjeva korisnika Zavod ima pravo služiti se svim raspoloživim podacima o korisniku kao osiguranoj osobi prema propisima o obveznom

zdravstvenom osiguranju te koristiti službene podatke nadležnih središnjih tijela državne uprave i javnih ustanova, kao i drugih nadležnih tijela iz kojih se može utvrditi osnovanost stjecanja traženog prava.

(3) Nadležna središnja tijela državne uprave i javne ustanove, kao i druga nadležna tijela iz stavka 2. ovog članka, dužni su Zavodu dostaviti ili staviti na raspolaganje tražene podatke u roku od 15 dana od dana zaprimanja zahtjeva.

1.1. Najava i ostvarivanje prava zaposlenog roditelja

Članak 47.

(1) Zaposleni roditelj, koji u tijeku korištenja prava iz ovog Zakona namjerava mijenjati način korištenja tog prava, obvezan je najmanje 30 dana prije nastanka te promjene ili prije ponovnog uspostavljanja neiskorištenog pripadajućeg prava, pisano obavijestiti svog poslodavca o toj namjeri.

(2) Na pisanu obavijest iz stavka 1. ovog članka poslodavac je dužan izdati pisanu izjavu o svojoj suglasnosti o iskazanoj namjeri zaposlenog roditelja, s mogućnošću neprihvatanja te namjere za razdoblje od najviše 30 dana pod uvjetima utvrđenim propisima o radu.

Članak 48.

Zaposleni roditelj, kojem se o pravu iz ovog Zakona odlučuje iz razloga propisanog člankom 47. stavkom 1. ovog Zakona, dužan je nadležnoj ustrojbenoj jedinici Zavoda uz zahtjev za rješavanje o pripadajućem pravu priložiti i pisanu izjavu poslodavca iz članka 47. stavka 2. ovog Zakona.

1.2. Najava i korištenje prava drugih korisnika iz Zakona

Članak 49.

Samozaposleni roditelj koji u tijeku korištenja prava iz ovog Zakona namjerava mijenjati način korištenja tog prava, obvezan je najmanje 30 dana prije nastanka te promjene ili prije ponovnog uspostavljanja neiskorištenog pripadajućeg prava podnijeti pisani zahtjev Zavodu.

Članak 50.

(1) Roditelj koji ostvaruje drugi dohodak, roditelj poljoprivrednik, nezaposleni roditelj i roditelj izvan sustava rada, pripadajuće pravo ostvaruje na način i u postupku propisanom ovim Zakonom i provedbenim propisima donesenim na temelju ovog Zakona.

(2) Korisniku iz stavka 1. ovog članka, koji zahtjev za korištenje prava iz ovog Zakona podnese Zavodu u roku od 30 dana od dana rođenja djeteta, pripada pravo na korištenje odnosnog prava od dana rođenja djeteta.

(3) Korisniku koji zahtjev za korištenje prava ne podnese u roku propisanom stavkom 2. ovog članka, a zahtjev podnese u roku od 120 dana od rođenja djeteta, pripada pravo na korištenje odnosnog prava od dana podnošenja zahtjeva.

(4) U zahtjevu za korištenje prava na roditeljsku poštedu od rada ili s osnove roditeljske ili roditeljske brige o djetetu, korisnik obvezno naznačuje način korištenja odnosnog prava.

(5) Zahtjev za prekid korištenja ili prijenos korištenja prava na drugog roditelja, pod uvjetima iz ovog Zakona, drugi korisnik podnosi najkasnije 30 dana prije naznačenog roka za prekid ili prijenos korištenog prava na drugog roditelja.

(6) Iznimno, zahtjev za prekid ili prijenos korištenog prava na drugog roditelja može biti podnjet u roku kraćem od utvrđenog stavkom 5. ovog članka, a koji ne može biti kraći od 8 dana, ako je uvjetovan nepredviđenim socijalnim okolnostima, kao što je smrt u obitelji, teška bolest jednog od članova obitelji ili drugog roditelja ili zaposlenje ili samozaposlenje, o čemu odlučuje Zavod.

1.3. Ostvarivanje prava na jednokratnu novčanu potporu za novorođeno dijete

Članak 51.

(1) Korisnik iz članka 7. ovog Zakona pravo na jednokratnu novčanu potporu za novorođeno dijete iz članka 41. ovog Zakona može ostvariti pod uvjetom da je pisani zahtjev za priznavanje prava podnio nadležnoj ustrojbenoj jedinici Zavoda u roku od 6 mjeseci od dana rođenja djeteta, odnosno u roku od 30 dana od dana posvojenja djeteta iz članka 43. stavka 2. ovog Zakona.

(2) Pravo na jednokratnu novčanu potporu za novorođeno dijete ostvaruje se na osnovi zahtjeva iz stavka 1. ovog članka, rodnog lista djeteta, te dokumentacije kojom se dokazuje ispunjenje uvjeta iz članka 42. ovog Zakona.

(3) Pravo na novčanu potporu iz stavka 2. ovog članka ostvaruje se, u pravilu, bez donošenja pisanog rješenja.

1.4. Prijava okolnosti koje utječu na ostvarivanje prava i naknada štete

Članak 52.

(1) Korisnik iz ovog Zakona dužan je Zavodu prijaviti svaku promjenu, u roku od 8 dana od dana nastanka okolnosti koja utječe na korištenje priznatog prava po ovom Zakonu.

(2) Korisnik koji ne postupi sukladno stavku 1. ovog članka dužan je Zavodu nadoknaditi nastalu štetu i ostvareni nepripadajući primitak, s pripadajućom kamatom te ga uplatiti na račun državnog proračuna, a sve u roku od 8 dana od dana zaprimljene pisane obavijesti Zavoda o utvrđenim okolnostima.

X. POVJERENSTVO ZA PRAĆENJE PROVEDBE ZAKONA

Članak 53.

(1) U svrhu provedbe ovog Zakona ministar nadležan za obitelj imenuje Povjerenstvo za praćenje provedbe ovog Zakona koje se sastoji od 7 članova.

(2) Članove Povjerenstva iz stavka 1. ovog članka čine dva predstavnika ministarstva nadležnog za obitelj, od kojih je jedan predsjedavajući Povjerenstva te po jedan predstavnik ministarstva nadležnog za rad, Zavoda, Hrvatske obrtničke komore, Hrvatske udruge poslodavaca i Koordinacije sindikalnih središnjica.

(3) Povjerenstvo prati provedbu ovog Zakona, daje nadležnom ministarstvu za obitelj i Zavodu mišljenja i prijedloge za provedbu ovog Zakona, daje prijedloge za unaprjeđenje sustava obiteljskih potpora iz ovog Zakona te donosi poslovnik o svom radu.

(4) Stručne i administrativne poslove Povjerenstva iz stavka 1. ovog članka obavlja ministarstvo nadležno za obitelj.

XI. FINANCIRANJE

Članak 54.

Sredstva za financiranje ovog Zakona osiguravaju se u državnom proračunu izuzev sredstava za prava iz članka 20. i 26. ovog Zakona.

XII. NADZOR I PODNOŠENJE IZVJEŠĆA

Članak 55.

(1) Nadzor nad zakonitošću rada Zavoda u provedbi ovog Zakona obavlja ministarstvo nadležno za obitelj.

(2) Zavod je obavezan ministarstvu nadležnom za obitelj najkasnije do 31. ožujka tekuće godine podnijeti godišnje izvješće o provedbi ovog Zakona i utrošku sredstava u protekloj godini.

3) Zavod je obvezan, do dvadesetog dana u mjesecu za prethodni mjesec dostaviti ministarstvu nadležnom za obitelj mjesečna izvješća o broju korisnika pojedinih prava te iznosu utrošenih sredstava prema namjeni.

(4) Sadržaj izvješća iz stavka 2. i 3. ovog članka, u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona, propisat će ministar nadležan za obitelj, uz prethodno pribavljeno mišljenje ravnatelja Zavoda.

Članak 56.

(1) Zavod je obvezan voditi elektronski očevidnik korisnika prava iz ovog Zakona.

(2) Zavod je dužan, uvažavajući propise o zaštiti osobnih podataka, središnjim tijelima državne uprave i javnim ustanovama koje na osnovi zakona rješavaju o novčanim pravima građana, koja se osiguravaju u državnom proračunu ili po propisima o obveznom zdravstvenom osiguranju ili prema propisima o obveznom mirovinskom osiguranju ili o zapošljavanju, dostaviti ili staviti na raspolaganje podatke iz elektronskog očevidnika.

(3) Sadržaj i način vođenja očevidnika iz stavka 1. ovoga članka, u roku od 120 dana od dana donošenja ovog Zakona, propisat će ministar nadležan za obitelj, uz prethodno pribavljeno mišljenje ravnatelja Zavoda.

XIII. NAKNADA ŠTETE

Članak 57.

(1) Korisnik iz ovog Zakona dužan je državnom proračunu i Zavodu nadoknaditi štetu, zajedno s pripadajućim kamatama, koja nastane zbog nepripadne i nepravilne isplate novčane potpore iz ovog Zakona ako:

1. na temelju neistinitih i netočnih podataka za koje je znao ili morao znati da su neistiniti i netočni, ostvari bilo koje pravo koje mu ne pripada,

2. u određenom roku ne prijavi promjene koje utječu na daljnje korištenje ili gubitak prava, a znao je ili morao znati za te promjene,

3. mu je isplaćena naknada na koju nije imao pravo prema rješenju ili je naknada isplaćena u većem iznosu od iznosa određenog u rješenju kojim je utvrđeno pravo i iznos naknade za vrijeme korištenja odnosno prava.

(2) Postupak za naknadu štete iz stavka 1. ovog članka pokreće i vodi Zavod ako drugim propisom nije drugačije propisano.

XIV. KAZNENE ODREDBE

Članak 58.

(1) Korisnik iz ovog Zakona kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom u iznosu od 3.000,00 do 10.000,00 kuna ako:

1. na osnovi neistinitih i netočnih podataka, podnijetih nadležnoj službi Zavoda, ostvari bilo koje od prava iz ovog Zakona s pripadajućom novčanom potporom,

2. u propisanom roku ne prijavi svaku promjenu koja utječe na gubitak ili promjenu osnova za korištenje bilo kojeg prava iz ovog Zakona.

(2) Poslodavac koji ne osigura ili na bilo koji drugi način priječi zaposlenoj trudnici ili majci koja doji dijete korištenje prava na trudnički i dojenački dopust, uz pripadajuću plaće iz članka 20. ovog Zakona ili onemogućiti ili na bilo koji drugi način priječi zaposlenom roditelju korištenje prava na roditeljski ili roditeljski dopust, rad s polovicom punoga radnog vremena, rad u skraćenom radnom vremenu ili nekog drugog prava prema ovom Zakonu, kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 10.000,00 do 50.000,00 kuna.

(3) Odgovorna osoba poslodavca, za slučaj iz stavka 2. ovog članka, kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 3.000,00 do 10.000,00 kuna.

(4) Odgovorna osoba nadležnog središnjeg tijela državne uprave ili javne ustanove, odnosno

drugog nadležnog tijela, koja Zavodu uskrati dostavu ili stavljanje na raspolaganje podataka po zahtjevu iz članka 46. stavka 3. ovog Zakona, kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 1.500,00 do 5.000,00 kuna. Istom kaznom kaznit će se i odgovorna osoba Zavoda ako postupi suprotno članku 56. stavku 2. ovog Zakona.

XV. NOVČANE I DRUGE POTPORE JEDINICA LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE, PRAVNIH I FIZIČKIH OSOBA

Članak 59.

(1) Općina, grad, županija i Grad Zagreb, u svrhu propisanu člankom 1. ovog Zakona svojim općim aktima mogu propisati način i uvjete za ostvarivanje prava roditelja na novčanu pomoć u većem opsegu od propisanog ovim Zakonom ili pružanje pomoći u naravi.

(2) Vjerska zajednica, trgovačko društvo, udruga i druga domaća i strana pravna i fizička osoba, u svrhu propisanu člankom 1. ovog Zakona mogu pružiti novčanu ili pomoć u naravi roditeljima, ako to nije u suprotnosti s ovim Zakonom.

(3) U svrhu propisanu člankom 1. ovog Zakona mogu se osnivati zaklade i fondacije.

XVI. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 60.

(1) O zahtjevima za ostvarivanje prava na roditeljni dopust i roditeljnu naknadu, kao i o drugim zahtjevima za ostvarivanje prava prema posebnim propisima koji se odnose na zaštitu majčinstva, koji nisu pravomoćno okončani do dana stupanja na snagu ovoga Zakona, rješavat će se prema propisima koji su bili na snazi do dana stupanja na snagu ovog Zakona.

(2) Osobe koje su se na dan stupanja na snagu ovog Zakona zatekle u korištenju prava iz stavka 1. ovog članka mogu pisanim zahtjevom od mjesno nadležne ustrojbene jedinice Zavoda zatražiti ostvarivanje tog prava prema odredbama ovog Zakona ako je to za njih povoljnije.

Članak 61.

(1) Korisnik prava na dopust do sedme godine života djeteta ili na rad u skraćenom radnom vremenu radi njege djeteta s težim teškoćama u razvoju s pravom na novčanu naknadu prema propisima iz socijalne skrbi, koji je ovo pravo ostvario do dana stupanja na snagu ovog Zakona, zadržava stečeno pravo.

(2) Korisnik iz stavka 1. ovog članka može pisanim zahtjevom od mjesno nadležne ustrojbene jedinice Zavoda zatražiti utvrđivanje prava utvrđenih ovim Zakonom, ako je to za njega povoljnije, u kojem slučaju od dana pravomoćnosti tog rješenja ostvaruje prava prema ovom Zakonu.

(3) Zavod je dužan u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona preuzeti, a nadležni centar za socijalnu skrb je obavezan predati pripadne predmete korisnika prava iz stavka 1. ovog članka.

(4) Sadržaj dokumentacije iz stavka 3. ovog članka Zavod i nadležni centar za socijalnu skrb utvrđuju sporazumno.

(5) Novčane naknade iz stavka 1. ovog članka u roku iz stavka 3. ovog članka osiguravaju se u državnom proračunu na razdjelu nadležnog ministarstva za socijalnu skrb.

(6) Po isteku roka iz stavka 3. ovog članka sredstva za isplatu novčanih naknada korisnicima iz stavka 1. ovog članka osiguravaju se u državnom proračunu na razdjelu ministarstva nadležnog za obitelj.

Članak 62.

Nadležni ministar donijet će pravilnik iz članka 16. stavka 2., članka 21. i članka 23. stavka 6. ovog Zakona u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona.

Članak 63.

Do stupanja na snagu propisa iz članka 62. ovoga Zakona ostaju na snazi:

1. Pravilnik o načinu ostvarivanja prava na novčanu naknadu za porodni dopust nezaposlene majke koja je stekla pravo na naknadu pri Hrvatskom zavodu za zapošljavanje, nezaposlene majke koja ostvaruje pravo na invalidsku mirovinu zbog profesionalne nesposobnosti za rad i majke koja je korisnica mirovine („Narodne novine“, broj 105/01.)
2. Pravilnik o uvjetima i postupku stjecanja prava na dopust trudnice ili žene koja doji dijete („Narodne novine“, broj 103/06.);
3. Pravilnik o uvjetima i postupku ostvarivanja prava na stanku za dojenje djeteta („Narodne novine“, broj 103/06.);
4. Pravilnik o pravima roditelja djeteta s težim smetnjama u razvoju na dopust ili na rad s polovicom punog radnog vremena radi njege djeteta („Narodne novine“, broj 92/03.);
5. Pravilnik o uvjetima i načinu korištenja prava na pomoć za opremu novorođenog djeteta („Narodne novine“, broj 58/94.).

Članak 64.

Na dan stupanja na snagu ovoga Zakona prestaje važiti Zakon o rodiljnom dopustu majki koje obavljaju samostalnu djelatnost i nezaposlenih majki („Narodne novine“, broj 24/96., 109/97., 82/01. i 30/04.) te odredbe Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju („Narodne novine“, broj 85/06., 105/06., 118/06., 77/07., 111/07. i 35/08.) koje su u suprotnosti s odredbama ovog Zakona.

Članak 65.

Ovaj Zakon objavljuje se u „Narodnim novinama“ i stupa na snagu 1. siječnja 2009. godine, osim članka 9. koji stupa na snagu danom pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji.

OBRAZLOŽENJE

Člankom 1. uvodno se propisuje cilj donošenja Zakona te propisuje pravo roditelja na vremenske novčane potpore u svrhu zaštite majčinstva, njege i podizanja novorođenog djeteta, socijalne sigurnosti za vrijeme majčinstva te usklađenosti obiteljskog i poslovnog života roditelja. Uporište za ovu odredbu nalazimo u Nacionalnoj populacijskoj politici, područje „Sustav obiteljskih potpora“ i Direktivi Vijeća 96/34/EZ od 3. lipnja 1996. o Okvirnom sporazumu o roditeljskom dopustu, zaključenom između UNICE-a, CEEP-a i ETUC-a.

Člankom 2. propisuje se što se podrazumijeva pod vremenskim potporama koje su među temeljnim sastavnicama obiteljske politike, koje prema ovom Zakonu imaju vrlo fleksibilnu mogućnost korištenja te pod novčanim potporama kao izvorima socijalne sigurnosti za vrijeme korištenja prava na vremenske potpore.

Člankom 3. određuje se da je središnje tijelo državne uprave - ministarstvo nadležno za obitelj - nadležno za praćenje provedbe ovog Zakona te se na ovaj način ovaj dio obiteljske i populacijske politike, koji je do sad bio u nadležnosti nekoliko središnjih tijela državne uprave, stavlja u djelokrug odgovarajućeg tijela državne uprave. Ovim člankom propisuje se da je Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje nadležna ustanova za provedbu ovog Zakona te se na ovaj način nastavlja kontinuitet u korištenju raspoloživih institucionalnih i kadrovskih potencijala na razini države koji su i dosad bili uključene u provedbu propisa iz ovog djelokruga.

Člankom 4. propisuje se pod kojim uvjetima naknade ostvarene prema ovom Zakonu mogu biti predmet ovrhe ili osiguranja te osnovni iznos od 50% proračunske osnovice kojim se jamči materijalna zaštita majčinstva i socijalna sigurnosti novorođenog djeteta. Ovom odredbom ujedno je odgovoreno na zadanost iz Nacionalne populacijske politike da naknada svim majkama (roditeljima) za vrijeme korištenja prava na roditeljski dopust, bez obzira na radnopravni položaj, iznosi 50% proračunske osnovice.

Člankom 5. propisuje se jednakost prava roditelja bez obzira na njihov bračnu ili izvanbračnu zajednicu, što je sukladno odredbama Ustava u dijelu koji se odnosi na majčinstvo i roditeljstvo, Obiteljskom zakonu te odredbama odgovarajućih direktiva EU kojima se uređuje zaštita majčinstva i prava na roditeljski dopust.

Člankom 6. propisuje se što se podrazumijeva pod pojedinim pojmovima koji se koriste u ovom Zakonu, što je bilo neophodno iz razloga jasnoće njegovih pojedinih odredbi, a osobito kako bi se spriječilo slobodno tumačenje pojedinih izraza bitnih za primjenu ovog Zakona.

Člankom 7. propisuju se korisnici prava iz ovog Zakona prema radnopravnom položaju ili posebnom položaju ovisno od određenja po obiteljskim propisima te određuje da je korisnik prema ovom Zakonu i stranac s odobrenim stalnim boravkom u Republici Hrvatskoj. Obzirom na zahtjeve postavljene pred ovaj Zakon bilo je potrebno izjednačiti pravni položaj radnika prema propisima o radu ili drugih osoba koje se u smislu propisa o obveznim doprinosima smatraju osobama koje ostvaruju dohodak od nesamostalnog rada (zaposleni roditelj) i osoba koje se bave obrtom ili obavljaju samostalnu djelatnost i njima izjednačene osobe (samozaposleni roditelj). Ova skupina korisnika ima istovjetna prava kao sadašnji korisnici prava po osnovi propisa o radu. Ovim člankom kao korisnici prava navode se osobe koje ostvaruju drugi dohodak (primjerice ugovor o djelu), poljoprivrednici izvan sustava PDV-a i nezaposlene osobe po propisima o zapošljavanju, koje imaju pravo na roditeljsku poštedu od rada koji su se po sadašnjim propisima smatrali nezaposlenim osobama i kao takve obvezno su morale biti prijavljene Hrvatskom zavodu za zapošljavanje. Treću socijalnu skupinu korisnika prava prema ovom članku čine osobe izvan sustava rada koji ne ulaze ni u jednu od naprijed navedenih socijalnih skupina - učenici, studenti, umirovljenici, osobe na profesionalnoj rehabilitaciji ili osobe koje su prema propisima iz socijalne skrbi nesposobne za rad. Ovim člankom propisuje se da se korisnicima prava smatraju i posvojitelji, koji se u cijelosti izjednačavaju s roditeljima te skrbnici nad djecom i to bez obzira na njihov radnopravni status, za razliku od sadašnjih zakonskih rješenja prema kojima je pravo na posvojiteljski dopust mogao ostvariti samo posvojitelj ili skrbnik prema propisima o radu.

Člankom 8. propisuje se da je korisnik prava prema ovom Zakonu i državljanin s prostora Europske ekonomske zajednice. Sustav obiteljskih naknada sastavni je dio koordinacije sustava socijalne sigurnosti na području EEZ-a te se po ulasku Republike Hrvatske u EU moraju primijeniti odgovarajuće odredbe iz Uredbe (EEZ) broj 1408/71 Vijeća od 14. lipnja 1971. o primjeni sustava socijalnog osiguranja na zaposlene osobe i njihove obitelji koje se kreću unutar Zajednice. Jednakost postupanja prema ovoj Direktivi odnosi se na osobe s prebivalištem na području jedne od država članica u kojoj se ova Uredba primjenjuje te s tog naslova imaju iste obveze i prava kao državljani te države. Nadalje, člankom 4. Uredbe, koji govori o materijalno pravnom opsegu, navodi se da se ona odnosi na cjelokupno zakonodavstvo, među ostalim na: davanja za slučaj bolesti i majčinstva, kao i na obiteljska davanja. Ovim člankom građani EU (EEZ) izjednačavaju se u pravima s građanima Republike Hrvatske s obzirom na socijalna davanja, čime se omogućuje i njihova sloboda kretanja unutar Europskog ekonomskog prostora.

Člankom 9. točno se propisuju prava pojedine korisničke skupine iz ovog Zakona. Nedvojbeno najbrojnija prava su socijalne skupine koje čine zaposleni roditelji i samozaposleni roditelji obzirom na njihov aktivni radni doprinos te potrebu propisivanja zaštite majčinstva, kao i dopusta za obnašanje roditeljskih prava i dužnosti. Posebnim imenovanjem vremenskih potpora namijenjenih drugim socijalnim skupinama korisnika želi se jasno razlučiti opseg i načini korištenja prava iz ovog Zakona ovisno od radnopravno položaja korisnika.

Člankom 10. propisuje se način korištenja prava iz ovog Zakona te da korisnik koji ne iskoristi prava ne može potraživati materijalnu naknadu za neiskorišteno pravo.

Člankom 11. propisuje se nemogućnost istovremenog korištenja prava na odgovarajuće dopuste i novčane potpore od strane oba roditelja, izuzev ako to ovim Zakonom nije posebno propisano.

Člankom 12. propisuje se opseg i način korištenja prava na roditeljski dopust zaposlenog i samozaposlenog roditelja. U odnosu na postojeća zakonska rješenja novost je da pravo na obvezni roditeljski dopust do 42. dana poslije poroda obvezno koristi majka, a poslije toga to pravo može koristiti i drugi roditelj (otac). Ovom odredbom konzumirana je odredba iz članka 8., točke 1. i 2. Direktive Vijeća 92/85/EEZ od 19. listopada 1992. o uvođenju mjera za poboljšanje sigurnosti i zdravlja trudnih radnica te radnica koje su nedavno rodile ili doje na radnome mjestu (deseta pojedinačna direktiva u smislu članka 16. stavka 1. Direktive 89/391/EEZ).

Člankom 13. propisuje se svrha roditeljskog dopusta, životna dob djeteta od 8 godina do koje se može iskoristi pravo na roditeljski dopust, što je propisano i Nacionalnom populacijskom politikom, mjerom 10. u području „Sustav obiteljskih potpora“ i Direktivom 96/34/EZ od 3. lipnja 1996. o Okvirnom sporazumu o roditeljskom dopustu, zaključak 2. „Roditeljski dopust“ točka 1. kojom se muškarcima i ženama radnicama jamči osobno pravo na roditeljski dopust u trajanju od najmanje 3 mjeseca. Sukladno ovoj Direktivi propisana je načelna neprenosivost prava na roditeljski dopust s jednog na drugog roditelja, obzirom da je riječ o osobnom pravu izuzev pod uvjetima iz Zakona, odnosno odricanja jednog roditelja u korist drugog.

Člankom 14. propisuje se trajanje roditeljskog dopusta od 6 ili 30 mjeseci, ovisno o broju i redosljedu rođenja djece, mogućnost njegova korištenja od strane roditelja pojedinačno, naizmjenično ili istovremeno, mogućnost obročnog (višekratnog) korištenja prava na roditeljski dopust, najmanji broj dana za njegovo korištenje u jednom obroku te da se u broj djece za određivanje opsega ovog prava uračunavaju mrtvorodena, umrla ili posvojena djeca.

Člankom 15. propisuje se mogućnost korištenja jednog dijela roditeljskog dopusta u polovici punog radnog vremena. Na ovaj način omogućeno je fleksibilnije korištenje prava na roditeljski dopust te se zaposlenim i samozaposlenim roditeljima omogućuje lakše usklađenje profesionalnih i obiteljskih obveza. Ovom odredbom odgovoreno je na zahtjev iz 10. mjere Nacionalne populacijske politike, područje „Sustav obiteljskih potpora“ kojom se propisuje „Uvesti mogućnost fleksibilnog korištenja

dodatnog roditeljskog dopusta ...“ te uvažena uvodna odredba iz članka 1. Direktive Vijeća 96/34/EZ od 3. lipnja 1996.

Člankom 16. propisuje se pravo zaposlenog i samozaposlenog roditelja na rad u skraćenom radnom vremenu radi pojačane njege djeteta do njegove 3. godine. Ovom odredbom u cijelosti su izjednačeni roditelji zaposleni temeljem propisa o radu i oni koji obavljaju samostalnu djelatnost, čime se briše dosadašnja nejednakost postupanja.

Člankom 17. propisuje se trajanje dopusta zaposlenog i samozaposlenog roditelja za slučaj smrti djeteta, koji se određuje u trajanju od 3 mjeseca.

Člankom 18. propisuje se iznimka pod kojim uvjetima se može ostvariti prijenos prava korištenja roditeljskog dopusta s jednog na drugog roditelja uz uvažavanje objektivnih socijalnih i zdravstvenih okolnosti u kojima se nalazi dijete, odnosno drugi roditelj.

Člankom 19. - 21. propisuje se opseg prava zaposlene majke na stanku za dojenje djeteta te pravo trudnice na trudnički dopust ako radi na poslovima štetnim po njeno zdravlje, a poslodavac ne može osigurati rad na drugom odgovarajućem mjestu. Isto tako, propisuje se pravo majke koja doji dijete na dojenački dopust ako radi na poslovima štetnim po njeno zdravlje i dijete koje doji ako poslodavac ne može dojaviti osigurati rad na drugom odgovarajućem radnom mjestu. Za slučaj korištenja prava na trudnički dopust ili dojenački dopust naknadu plaće osigurava poslodavac, čime se željelo potaknuti poslodavce na veću i odgovorniju zaštitu trudnica i majčinstva. Ovo pravo proizlazi iz ustavne obveze o zaštiti majčinstva te Uredbe Vijeća 92/85/EEZ od 19. listopada 1992. o uvođenju mjera za poboljšanje sigurnosti i zdravlja trudnih radnica te radnica koje su nedavno rodile ili doje na radnome mjestu (deseta pojedinačna direktiva u smislu članka 16. stavka 1. Direktive 89/391/EEZ).

Člankom 22. propisuje se pravo zaposlenog i samozaposlenog roditelja na mirovanje radnog odnosa do treće godine života djeteta.

Člankom 23. propisuje se pravo zaposlenih i samozaposlenih roditelja djeteta s težim smetnjama u razvoju na dopust i pravo na rad u skraćenom radnom vremenu do 8. godine života djeteta čime je postojeće, istovjetno pravo, prošireno na samozaposlene roditelje kao nove korisnike, a produljena je i životna dob djeteta do koje se ovo pravo može koristiti.

Člankom 24. propisuje se iznos naknade plaće zaposlenom i samozaposlenom roditelju za vrijeme korištenja jednog od propisanih prava, koja iznosi 100% od osnovice za vrijeme korištenja prava na roditeljski dopust, ali ne više od 80% proračunske osnovice za korisnike s jednom i više godina staža osiguranja, te zajamčeni iznos od 50% proračunske osnovice za ostale korisnike.

Člankom 25. propisuje se pravo korisnika roditeljskog i roditeljskog dopusta na mirovinsko osiguranje sukladno propisima o mirovinskom osiguranju i propisima o obveznim doprinosima, čime je uvaženo dosadašnje zakonsko rješenje za ovaj slučaj.

Člankom 26. propisuje se mogućnost sklapanja kolektivnog ugovora, sporazuma radničkog vijeća i poslodavca te ugovora o radu radi ostvarivanja većih prava zaposlenih roditelja na obiteljske potpore od propisanih ovim Zakonom, za koja poslodavac osigurava sredstva. Ovom odredbom daje se mogućnost ostvarivanja propisanih prava u većem opsegu, što ovisi od međusobnog dogovora socijalnih partnera ili radnika i poslodavaca.

Člankom 27. propisuje se pravo roditelja koji ostvaruje drugi dohodak, roditelja poljoprivrednika i nezaposlenog roditelja na roditeljsku poštedu od rada te pravo na naknadu za vrijeme korištenja ovog prava. Ovom odredbom ovlašćuje se ministar nadležan za obitelj da pravilnikom propiše način ostvarivanja na roditeljsku poštedu od rada i prava na novčanu naknadu za vrijeme korištenja ovog prava. Isto tako propisuje se obvezna pošteda od rada za majku u trajanju od 42 dana po rođenju djeteta.

Člankom 28. propisuje se opseg prava na roditeljsku poštedu u trajanju od 6 mjeseci (do 6. mjeseca života djeteta), način korištenja ovog prava te mogućnost i uvjeti (zapošljavanje ili samozapošljavanje) za prijenos prava na drugog roditelja.

Člankom 29. propisuje se vrijeme trajanja roditeljske pošte od rada ovisno o broju i redosljedu rođenja djece (6 ili 30 mjeseci), uvjeti za prijenos prava na drugog roditelja ili prekida radi zapošljavanja ili samozapošljavanja te ponovna uspostava prava korištenja, ako je roditelj proveo na radu najmanje 9 mjeseci. Ovim se potiče radna aktivnost roditelja, ali i omogućuje sudjelovanje oba roditelja u obnašanju roditeljskih prava i dužnosti.

Člankom 30. propisuju se opći uvjeti za ostvarenje prava na novčanu naknadu za vrijeme korištenja prava na roditeljsku poštedu od rada u iznosu od 50% proračunske osnovice, uvjeti za korištenje prava na novčanu naknadu te se propisuje da korisnik za vrijeme korištenja prava na roditeljsku poštedu od rada ima prava iz obveznog mirovinskog osiguranja sukladno propisima o mirovinskom osiguranju.

Člankom 31. propisuje se pravo majke (roditelja) izvan sustava rada na roditeljsku poštedu ili roditeljsku poštedu o djetetu s pravom na novčanu pomoć za vrijeme korištenja ovog prava, duljina trajanja roditeljske brige o djetetu od rođenja do 6. mjeseca života djeteta te prava na roditeljsku poštedu u trajanju od 6 ili 30 mjeseci, ovisno o broju i redosljedu rođenja djece te načinu korištenja prava s osnove roditeljske brige o djetetu. Ovim člankom propisuju se uvjeti za prekid ili prijenos ovog prava na drugog roditelja te mogućnost nastavka korištenja ovog prava ako je korisnik proveo na radu najmanje 9 mjeseci.

Člankom 32. propisuju se uvjeti pod kojima roditelj izvan sustava rada može ostvariti pravo s osnove roditeljske i roditeljske brige o djetetu. Ovom odredbom detaljno se propisuje tko se sve smatra roditeljem izvan sustava rada prema ovom Zakonu.

Člankom 33. propisuje se iznos novčane pomoći roditelju izvan sustava rada za vrijeme korištenja prava na roditeljsku poštedu ili roditeljsku poštedu o djetetu te razdoblje do kojeg se može ostvarivati ovo pravo za slučaj smrti djeteta.

Člankom 34. propisuje se pravo posvojitelja na vremenske i novčane potpore te pravo posvojitelja na prava iz mirovinskog osiguranja prema ovom Zakonu i posebnim propisima. Ovom odredbom, kao i ostalim odredbama iz ovog Zakona koje se odnose na posvojitelja, uvažena je činjenica propisana hrvatskim zakonodavstvom da su posvojitelji roditelji djece i Direktiva 96/34/EZ koja propisuje da se ona odnosi jednako na roditelje i posvojitelje.

Člancima 35. – 36. propisuju se opći uvjeti za ostvarivanje prava zaposlenog i samozaposlenog posvojitelja na posvojiteljski dopust te duljina trajanja posvojiteljskog dopusta, ovisno o dobi posvojenog djeteta kao i uvjeti pod kojima zaposleni ili samozaposleni posvojitelj može koristiti pravo na roditeljski dopust kao zaposleni ili samozaposleni roditelj. Temeljem ove odredbe zaposleni ili samozaposleni posvojitelj izjednačen je s biološkim roditeljem u pravima iz ovog Zakona. Posvojiteljski dopust iz ovog Zakona ima sličnu namjenu kao i roditeljski dopust, ali se njegovo vremensko trajanje uvjetuje s dobi djeteta. Propisivanjem mogućnosti posvojitelju na korištenje prava na roditeljski dopust, po iskorištenju posvojiteljskog dopusta, nije udovoljeno samo temeljnom cilju ovog Zakona nego su se uvažila i zakonska rješenja prema kojima posvojitelj djeteta, bez naknadnog navođenja ovih podataka, koristi prava roditelja.

Člankom 37. propisuje se pravo zaposlenog ili samozaposlenog posvojitelja na naknadu plaće za vrijeme korištenja prava na posvojiteljski dopust. Pritom se polazi od istovjetnih rješenja kao da je riječ o roditeljskom dopustu, budući da je posvojitelj izjednačen u pravima s biološkim roditeljem.

Člankom 38. propisuje se pravo osobe koja ostvaruje drugi dohodak, poljoprivrednika, nezaposlene osobe i osobe izvan sustava rada, koja je pravomoćnom odlukom postala posvojitelj na posvojiteljsku poštedu od rada ili brigu o djetetu te pravo na novčanu naknadu za vrijeme korištenja ovog prava.

Člankom 39. propisuje se trajanje posvojiteljske poštede od rada ili posvojiteljske brige o djetetu, ovisno o dobi posvojenika, te uvjeti za prekid i prijenos korištenog prava na drugog posvojitelja. Temeljem ove odredbe korisnici koji su posvojenjem postali roditelji djeteta izjednačeni su u pravima sa zaposlenim i samozaposlenim posvojiteljima, za razliku od sadašnjih zakonskih rješenja prema kojima posvojitelji iz ove socijalne skupine ne mogu ostvariti pravo na posvojiteljski dopust i naknadu. Ovim zakonskim rješenjem uvaženo je načelo jednakog postupanja za isti ili sličan slučaj uz uvažavanje razlika vezanih uz radnopravni položaj zaposlenih i samozaposlenih korisnika i korisnika iz ove socijalne skupine.

Člankom 40. propisuje se pravo posvojitelja iz članka 39. na novčanu naknadu za vrijeme korištenja prava na posvojiteljsku poštedu od rada ili posvojiteljsku brigu o djetetu. Ovom odredbom propisuje se jednakost postupanja kao da je riječ o roditeljima s pravom na novčanu naknadu za vrijeme korištenja prava na roditeljsku ili roditeljsku poštedu od rada ili s osnove roditeljske brige o djetetu.

Člancima 41. - 43. propisuje se pravo korisnika iz ovog Zakona na jednokratnu novčanu pomoć za rođenje djeteta. Ovom odredbom mijenja se postojeće rješenje propisano Pravilnikom o uvjetima i načinu korištenja prava na pomoć za opremu novorođenog djeteta (Narodne novine⁶, broj 58/94.). Nadalje, propisuju se uvjeti za stjecanje prava pojedinih korisnika iz ovog Zakona na jednokratnu novčanu potporu za novorođeno dijete. Propisani uvjeti su pojedinačno navedeni i moraju biti kumulativno ispunjeni kako bi korisnik stekao uvjete za priznavanje prava na ovu jednokratnu novčanu potporu te iznos ove obiteljske potpore.

Člankom 44. propisuje se način ostvarivanja prava iz ovog Zakona, odnosno da se ona ostvaruju prema zahtjevu stranke, ako ovim Zakonom nije drugačije propisano, kao što je to slučaj kod ostvarivanja prava na roditeljski dopust zaposlene i samozaposlene majke te da se u postupku rješavanja primjenjuju odredbe Zakona o upravnom postupku i ovog Zakona. Određuju se rokovi za podnošenje zahtjeva na korištenje prava te iznimka za ostvarivanje prava na obvezni roditeljski dopust zaposlene i samozaposlene majke koji se počinje koristiti po obavijesti nadležnog liječnika.

Člankom 45. propisuje se nadležna ustrojbeno jedinica Zavoda kao mjesno nadležna služba za postupanje prema zahtjevu podnositelja zamolbe po ovom Zakonu, Direkcija Zavoda kao drugostupanjsko tijelo za rješavanje prigovora podnositelja zamolbe, mogućnost pokretanja upravnog spora protiv rješenja te obveza dostavljanja rješenja o pravu poslodavcu zaposlenog roditelja te Hrvatskom zavodu za zapošljavanje kad je u pitanju pravo nezaposlenog korisnika.

Člankom 46. propisuje se obveza podnositelja zamolbe za korištenje prava iz ovog Zakona na podnošenje dokaza o ispunjavanju propisanih uvjeta za ostvarivanje traženog prava, obveza Zavoda da po službenoj dužnosti prikuplja podatke o korisniku koji su bitni za odlučivanje o pravu korisnika, a koji se vode kod nadležnih središnjih tijela državne uprave ili javnih službi, te obveza ovih ustanova na dostavu ili stavljanje na raspolaganje traženih podataka.

Člankom 47. propisuje se postupak i način najave i ostvarivanja prava zaposlenog roditelja na roditeljski dopust. Isto tako propisuju se uvjeti pod kojima poslodavac može odgoditi radniku pravo na korištenje roditeljskog dopusta koje ne može iznositi duže od 30 dana. Ovo zakonsko rješenje je novost u postupku za ostvarivanje prava u odnosu na sadašnja rješenja. Ovom odredbom uvažena je točka 1. d), poglavlje „Roditeljski dopusti“ iz Direktive vijeća 96/34/EZ od 3. lipnja 1996.

Člankom 48. propisuje se obveza zaposlenom roditelju na podnošenje pisane suglasnosti poslodavca u svrhu ostavrenja prava na roditeljski dopust. Ova odredba vezana je uz točku 1. e), poglavlje „Roditeljski dopusti“ iz Direktive vijeća 96/34/EZ od 3. lipnja 1996, kojom se propisuje pod kojim okolnostima poslodavac može odgoditi korištenje prava iz ovog Zakona.

Člankom 49. propisuje se postupak i način ostvarenja prava samozaposlenog roditelja, koji je istovjetan kao i za zaposlene roditelje, s izuzetkom u odnosu na članak 47. i 48. ovog Zakona te postupak i način ostvarivanja prava drugih korisnika.

Člankom 50. propisuje se postupak i način ostvarivanja prava drugih korisnika na iz ovog Zakona.

Člankom 51. propisuje se rok od 6 mjeseci za podnošenje zahtjeva za priznavanje prava na jednokratnu novčanu potporu za rođenje djeteta. Propuštanjem ovog roka korisnik gubi pravo na ovu jednokratnu novčanu potporu te se na taj način potiče odgovorno roditeljstvo.

Člankom 52. propisuje se obveza korisnika na prijavu svih okolnosti koje mogu utjecati na daljnje korištenje priznatog prava po ovom Zakonu. Ovo je uobičajena norma u propisima kojima se, među ostalim, propisuju materijalna prava.

Člankom 53. propisuje se osnivanje Povjerenstva za praćenje provedbe ovog Zakona koje je sastavljeno od predstavnika nadležnih središnjih tijela državne uprave u čijem je djelokrugu ovo područje (radno i socijalno pravo – prava zaposlenih i samozaposlenih - obiteljske naknade) te socijalni partneri koji pridonose uspješnosti provedbe ovog Zakona i međunarodno priznatih obveza u području socijalne politike i zapošljavanja te slobode kretanja radnika. Povjerenstvo ima konzultativnu ulogu i ono svojim mišljenjima i prijedlozima pridonosi ostvarivanju ciljeva ovog Zakona.

Člankom 54. propisuje se da je izvor financiranja ovog Zakona državni proračun, s izuzetkom sredstava namijenjenih za roditeljski dopust i za rad u polovini punog radnog vremena, kao jednog od oblika korištenja prava na roditeljski dopust, koja se osiguravaju kod Zavoda, obzirom da je to pravo osiguranika po propisima o obveznom zdravstvenom osiguranju, ali isto tako za proširena prava iz članka 26. ovog Zakona.

Člankom 55. propisuje se da je središnje tijelo državne uprave za nadzor nad zakonitošću rada Zavoda ministarstvo za obitelj čime se izravno pridonosi sređivanju djelatnosti iz djelokruga obitelji. Ujedno se propisuju rokovi u kojima Zavod podnosi godišnje i mjesečno izvješće o korisnicima i utrošku sredstava prema ovom Zakonu. Propisivanjem rokova za podnošenje mjesečnih i godišnjeg izvješća želi se uspostaviti kontinuirana analiza provedbe, ali i učinka ovog Zakona s jedne strane te, s druge strane, osigurati pravodobno poduzimanje radnji koje mogu pridonijeti uspješnijoj provedbi Zakona na dobrobit korisnika i društva.

Člankom 56. propisuje se obveza Zavoda na vođenje elektronskog očevidnika korisnika te da će sadržaj i način vođenja očevidnika propisati nadležni ministar za obitelj uz mišljenje ravnatelja Zavoda. Vođenje očevidnika nema samo arhivsku svrhu nego i stručno analitičku, a osobito praćenje korisnika u tijeku razdoblja do kojeg ima pravo na potpore iz ovog Zakona.

Člankom 57. propisuje se u kojim slučajevima Zavod pokreće postupak radi naknade štete od korisnika koji je ostvario nepripadnu naknadu te se na taj način ovlašćuje Zavod za poduzimanje pravnih radnji radi zaštite sredstava državnog proračuna.

Člankom 58. propisuju se kazne za korisnike, pravne osobe i odgovorne osobe koje propuste postupiti po ovom Zakonu, ako je takovo postupanje imalo za posljedicu ostvarenje nepripadne novčane naknade, nemogućnost ostvarenja propisanog prava ili uskratu podataka bitnih za odlučivanje o ovom Zakonu. Nužnost propisivanja ovih odredbi nameće se sama po sebi, budući da su moguće zloporabe od strane korisnika, pogotovo u okolnostima povećanih ekonomskih i socijalnih migracija. Isto tako, obzirom na nove okolnosti pod kojima zaposleni korisnik ostvaruje pojedino pravo, bilo je potrebno naglasiti odgovornost poslodavca za osiguranje korištenja prava roditelja.

Člankom 59. propisuje se mogućnost da lokalna i područna (regionalna) samouprava pruža novčane potpore iz ovog Zakona i potporu u naravi, a sve u cilju ostvarivanja svrhe ovog Zakona. Isto se omogućuje i vjerskim te građanskim udrugama, trgovačkim društvima, a u cilju ovog Zakona omogućuje se i osnivanje zaklade ili fundacije.

Člankom 60. propisuje se ostvarivanje prava zatečenih korisnika prava prema sada važećim propisima do stupanja i nakon stupanja na snagu ovog Zakona, uvjeti za pokretanje postupka prema kojima zatečeni korisnici mogu ostvariti pravo prema ovom Zakonu te o rješavanju zahtjeva u žalbenom roku. Ovom odredbom osigurava se kontinuitet prava i materijalna sigurnost zatečenih korisnika pojedinog prava prema sada važećim propisima.

Člankom 61. Zavodu i centrima za socijalnu skrb propisuje se rok od 90 dana za prijenos dokumentacije o korisnicima prava na dopust do sedme godine života djeteta ili prava na rad u skraćenom radnom vremenu prema važećim propisima o radu te se određuje nadležno ministarstvo kod kojeg se u ovom prijelaznom roku osiguravaju financijska sredstva za isplatu naknada korisnicima ovog prava do preuzimanja dokumentacije i obveza prema ovim korisnicima od strane Zavoda. Ovom odredbom štiti se pravo zatečenih korisnika na socijalnu sigurnost.

Člankom 62. propisuje se rok za donošenje provedbenih propisa iz ovog Zakona. Temeljem ove odredbe svi provedbeni propisi donijeli bi se u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona, čime bi se omogućila puna primjena Zakona od njegova stupanja na snagu.

Člankom 63. navode se sada važeći pravilnici koji ostaju na snazi do donošenja pravilnika iz članka 62. ovog Zakona, odnosno do stupanja na snagu ovog Zakona. Međutim, kako su brojna prava prema sada važećim propisima ostvarena u postupku i na način propisan ovim pravilnicima, njih je nužno navesti za slučaj rješavanja zahtjeva stranke po propisima koji su važili do dana stupanja na snagu ovog Zakona i propisa donesenih temeljem ovog Zakona.

Člankom 64. propisuje se dan prestanka primjene propisa, temeljem kojeg su korisnici ostvarivali pravo na roditeljski dopust i naknadu, danom stupanja na snagu ovog Zakona. Odredbe Zakona o radu koje se odnose na zaštitu majčinstva, a preuzete su ovim Zakonom, ne navode se u ovom članku budući da s danom stupanja na snagu ovog Zakona stupaju na snagu i nove, izmijenjene odredbe Zakona o radu, koje više ne sadrže članke o zaštiti majčinstva.

Člankom 65. propisuje se mjesto javnog oglašavanja ovog Zakona, dan, mjesec i godina njegova stupanja na snagu te određuje vrijeme primjene ovog Zakona i na građane iz država članica Europskog ekonomskog prostora.